

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Váczi körút 23

hova minden külföldi intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt —
Félévre 4 " —
Negyedévre 2 " —
Egyes szám ára 16 kr.

M E G J E L E N I K M I N D E N P É N T E K E N .

Tartalom:

Vallásunk egyenjogúsítása. Dr. Márkus Dezsőtől. — A zsidók emancipációja. Haber Samutól. — A végrehajtó-bizottság . . . — A vidék és a receplió. — Végválaszom. Dr. Schreiner Mártontól. — Slückeriáda. — Vágyódás. (Vers.) Kiss Árnoldtól. — Magyar zsidó családok. Irja: Dr. Lázár Béla. — Felfedezett szív. Auerbach Bernát beszélye. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892. február 28.) 5652 Sevat hó (30 napos) 30-ika. Ros-chódes első napja.

Hétfő Adar hó (29 napos) 1-jc. Ros-chódes második napja. Kedd 2-ika. Szerda 3-ika. Csütörtök 4-ike. Péntek 5-ike. Szombat 6-ika. Hetiszidra: Terurah. Haftorah: Királyok 1-ső könyve 5. fejezet.

Vallásunk egyenjogúsítása.

— Levél a szerkesztőhöz. —

B. Eötvös József ötvenkét évvel ezelőtt megjelent essay-je olvasásának benyomása alatt írom e sorokat — pedig érzem, hogy az, amit e század legnagyobb gondolkodóinak egyike írt a zsidók emancipációjáról fölöslegessé teszi hazánkban minden újabb sornak kinyomását, minden további beszédet és megvitatást e kérdésről. És ha Eötvös József egyebet sem írt volna, mint e 77 oldalas tanulmányt: ez egy-magában elégséges lett volna arra, hogy nem csak a zsidók, hanem minden igazán szabad-
elvű ember az emberiség legnagyobbjai közt örök emléket biztosítson neki.

Az essay újra megjelenése összeesett az országgyűlés megnyitásával, mely alkalomból sokan hitfelekezetünk tagjai közül legfelsőbb helyről várták a kormány szándékának kinyilatkoztatását a zsidó vallás egyenjogúsítására irányuló törekvésekről.

Magyarország első cultusministerének véleménye után, melyet különben tetteiből amúgy is ismert e haza minden fia, kíváncsian lesték, hogy a most megnyílt országgyűlés munkaprogramjának megállapításánál a vallásügyek mostani minisztere mennyire számolt a meg-

indult mozgalommal és saját, őszintén szabad-
elvű és lenkült gondolkozásra valló nézetével?

A trónbeszéd vonatkozó részének elolvasása után valóban nehéz volna megmondani, hogy csalódtak-e a fönnt említett optimisták. Mert éppen a vallásügyekre vonatkozó mondat úgy van szerkesztve, hogy abból sem igenlő, sem tagadó, sem biztató választ nem olvashatni ki a napirenden levő vallási kérdéseket illetőleg — mert csak a roszakarat állithatná, hogy az elkeresztelezés ügyén kívül ma más vallás kérdés is nincs napirenden.

Igenis, ott van mellette a zsidó vallás egyenjogúsításának kérdése is, és ez napirenden fog maradni mindaddig, míg onnan megoldva le nem kerül. Nem alázatos beadványba foglalt kérdés alakjában kerül most ez ügy a kormány és a törvényhozás elé. Közel 800,000 ember mozdult meg egy igazságtalan állapot megszüntetése végett és lehetetlennek tartom, hogy ez ország lakosságának közvéleménye ne támogassa e mozgalmat, mely csaknem 800,000 polgártárs jogos és természetes óhajlásának megvalósítását célozza.

A zsidó vallásu magyarság érzi, hogy neki joga van e mozgalomhoz; tudja, hogy nem hozható föl józan érv szerény kívánsága elle-

nében és azért lehetetlen lesz mindenkire ez országban, hogy ne számoljon vele

Különben tudjuk, hogy számolnak is vele. Ministerek és képviselők nyilatkozatait bírjuk e kérdéstről, mint e mozgalomnak egyik legértékesebb eredményét és nem hiszszük, hogy azok csak a választási mozgalmak idejére lettek volna szánva.

A cultusministernek e lapokban is közzétett nyilatkozata különösen megérdemli az általános figyelmet. És mivel Csáky grófnak eddigi működéséről minden elfogulatlan ítélő csak az őszinte elismerés hangján szólhat; mivel rokonszenves és nemesen imponáló egyéniségével minden előítéletek nélkül gondolkozónak feltétlen bizalmát sikerült elnyernie: nyugodt lélekkel — de azért soha meg nem szünő éberséggel — tehetjük le kezébe ügyünknek a törvényhozás mindkét tényezője előtt való védelmét.

És bizunk a törvényhozás szabadelvűségében is. Mert — hogy Eötvösnek a receptóra is illő szavaival éljek (hiszen e pár sor helyett is üdvösebb lett volna e lapok mai számában amaz essay-vel foglalkozni) — »a polgárosítás megadása, vagy megtagadása csak annyiban függ tőlünk, mennyiben rajtunk áll, tovább haladni vagy eltávolozni a megkezdett ösvényről; de hogy ha szívünkben a haladás eszméje egy pillanat gerjedelménél, az emberiség jogai mellett mutatott buzgóság hazugságnál több vala« a zsidó vallásnak a többi vallásokkal egyenjogusítása e föl továbbra is elzárkózni lehetetlen. S »magyar hazánk nem fog hátrább maradni a szabadelvűség ösvényén, s haladása elleneinek nem fog alkalmat adni azon vádra, hogy szabadelvűségének alapja csak önösség; azok által, miket eddig tettünk, jogot adánk a zsidóknak igazságot reményleni tőlünk — mi őket nem fogjuk megfosztani reményeiktől.«

Befejezésül is Eötvös befejező sorait iktalom ide — mert nem is akarom, hogy e sorokat egyébnek tekintsék, mint néhány megjegyzésnek amaz essay elolvasása alkalmából:

»Minden, mit az igazság megkíván, végre meg fog történni; de sietteteljük a pillanatot, melyben a jó történik. Ha egy nagy gondolatot, mely nemünket emeli, csak egy órával hirdet-

lünk is elébb, — ha egy rossz törvénynek eltörlését csak egy órával siettetjük: élünknek legszebb feladása el van érve s nem mondhatjuk, hogy nem vala nagy jutalma életünknek. Az idő int, s nekünk nem szabad hátra maradni. Nem kiváltságok, hanem szabadság kell századunkban s ez nem létezhetik, ha nem köztulajdonunk, s ha a szolgaság — mely gázként könnyebben terjed, mint gondolnók — véggyökereiben ki nem irtatik.«

Magyarország szobrot emelt ama nagy fiának, a ki ezeket írta, azért, mert ezeket írta. És nem hihetjük, hogy ez ország önmagát hazudtolja meg azzal, hogy nem valósítja meg legnagyobb szellemei egyikének legmagasztosabb eszméit: e haza minden polgárának teljes egyenjogusítását.

Dr. Márkus Dezső.

„A zsidók emancipatiója.“

Nagy horderejű munka került a héten a könyvpiacra, melynek vallásunk egyenjogusítására irányuló jelenlegi törekvéseink adtak actualitást és — föltámadást. Eötvös József báró »a zsidók emancipatiója« cz. értekezése ott pihent a Budapesti Szemle 1840-ik évi folyamának II. kötetében eltemetve és szerényen meghúzódott Trefort, Szalay, Schodel tudományos cikkei társaságában. A nagy gondolkodó műveinek kiadója, Ráth Mór azonban kihámozta a feledés porából és díszes köntösbe öltöztetve utnak cserztette, hogy — fájdalom — még mindég el nem játszott hivatását teljesíthesse.

A mű eszméi Eötvös báróban a 30-as évek internationalis zsidó polgárosítási mozgalmi közepette fogamzottak meg. Résztvevő szívvel szemlélte a nemzet egy részének alárendelt sorsát, kiteszított, megvetett voltát és gondolkodó fővel mérlegelte az előnyöket, miket a szabadságnak a zsidókra való kiterjesztése is okvetlenül maga után von. Próféta szemmel tekintett a jövőbe és látta, hogy a nemzet szabadságainak részesevé váló zsidóság mint nő össze hazája minden törekvésével, mint küzd fel magát legjobb fia sorába.

A zsidók emancipatiója Magyarországon a megoldás kérdése elé legelőször 1840-ben jutott. A tekintetes karok és rendek, amint az a Kovachich szerkesztésében megjelent Collectio actorum diaetaliium III. kötetében olvasható, az 1840. évi márczius 24-iki gyűlésről megízenték a méltóságos főrendeknek, hogy: »A népnek egy osztálya, mely századokon keresztül a törvényhozásban és közigazgatásban a nyomásnak, a polgári társas életben a lealacsonyításnak zsibbasztó jármát viseli és mindeddig a könnyebbitésért a józan és z

és emberiség előtt egyiránt hasztalan esdeklett, méltán megkívánhatja, hogy a törvényhozás azon közállományban, mellynek eddig csak súlyát érezte, ötöt jótékonyágaiból is illő igazságos mértékben részesítse. Az 1790/1-ik évi 34-k törvénynek a következő idő viharai között eltompult szózata, a béke és külsend haladásra felhívó szakában, komolyan emelkedik és emlékezteti a nemzetet, hogy azon közigéretnek, mellyet félszázad előtt hirdete, tegyen eleget és gyakoroljon igazságot azok eránt, kiknek azt megkívánni sem szavuk, sem polgári joguk nincs... Kibékíteni a zsidó lakosságot azon hazával, mellyben él, az emberiség szava ínt, megadni nekik azon jogokat, mellyekkel minden polgárnak birnia kell, ki a közterhekben részesül, az igazság parancsolja»

Mikor ez az üzenet és a felirati javaslat, mely a türelmi adó eltörlését és a nem-nemesek jogainak a zsidókra való kiterjesztését kívánta, a mélt. fő RR. előtt tárgyalás alá került, Eötvös báró akkor szólalt meg legelőször a magyar zsidóság igaza mellett. E beszédében, mely szónoklatai között megtalálható, már világosan körvonalozta azon eszméket, melyeket később értekezéssé feldolgozva, a Budapesti Szemle említett helyén »Dubraviczky Simonnak, az ügy lelkes pártolójának« ajánlva, közzétett.

»A zsidók emantipációjac, melyet Ráth hozzáférhetővé tett, tulajdonképpen czáfoló irat; bő szakolvasottsággal és széles államférfiúi látókörrrel készült véd-beszéd a magyar állam zsidó alattvalói mellett. Véd-beszéd a szó szoros értelmében; mert bár a karok és rendek, mikor a zsidók polgárosítása mellett fölirtak, a kor szabadelvü eszméinek szózatát követték, természet-szerűleg maguk sem tudtak elzárkózni az elől, hogy a zsidóság elnyomatásának okát, mintegy mentegődzésképpen, részben magában a zsidóságban is ne keressék. Nemzetietlennek és anyagi előnyöket hajhászónak tartották.

A fő RR. nem is rogták el azt a két §-ból álló törvényjavaslatot, melyet a karok és rendek terjesztettek eléje; soknak tartották, amit az sanctionáltatni akart és a javaslat átdolgozására való utalás mellett eljárásukat avval indokolták, hogy a szomszédos országokból, hol a zsidók jogviszonyai nem olyan kedvezőek, mint a KK. és RR. terve szerint a magyarországiaké lenne, sok zsidó költözne be hazánkba. Azt azonban maguk a fő RR. is kijelentették, hogy helyeslik a zsidók polgárosításának szándékát, és az 1840. április 11-iki gyűlésen kihirdetett üzenetükben szószerint ezt mondták: »magunk is azon élénk óhajtást tápláljuk keblünkben, hogy a zsidó nemzet polgári viszonyainak valahára könnyebbé váló alakítása által az, az ország állományához és alkotmányához szorosabb kötélekkel kapcsolassék.«

A talaj tehát (az unitárius és görög nem egyesült vallás bevétele, valamint a vegyes házasságok jogviszonyainak rendezése is élénken foglalkoztatta az 180-iki országgyűlést) elég alkalmasnak látszott arra, hogy Eötvös báró szabadelvü eszméi a zsidók jogviszonyait illetőleg is teljesen érvényesülhessenek. A bátor szókimondás, mely Eötvös ezen értekezésének egyik főjellemonvonása máskéut ki nem magyarázható.

A 77 oldalra terjedő művecske a bevezetőtől eltekintve, három részben tárgyalja anyagát.

A bevezető sorok az örök zsidó typusát állítják élénk, még pedig olyan művészi leírással, mely a szívhez szolgál. A későbbi kultusminiszter, aki a zsidók emantipációját törvénybe is iktattatta, ezután a zsidók iránt tapasztalható gyűlölség okát keresi. Ha vallásos alapja volna, akkor legalább tiszta volna az indító ok. De nem az, hanem »egy előítélet, egy nagy ezredéves előítélet« teszi nehezzé a zsidók polgárosításának kérdését, még pedig olyan, mely »önösséggel lépett frigyre«

Az ezután következő három fejezetben Eötvös br. azt mutatja ki, »hogy nincs ok, mely a zsidók polgárosítása ellen felhozva, a józan ész elfogulatlan ítéletét meggyőzhetné s itt, ugy látszik, az országgyűlés két házában nézeteit is czáfolni igyekeznek.

Az első ok, mit a legnagyobb bizodalommal hoznak fel, a zsidók általános romlottsága. Ezeknek azt válaszolja, »hogy valakit jobbithatlannak hirdetni, akinek jobbításáért semmit sem tevének, nem igazságos.« Majd azt bizonyítja történelmi adatokkal, hogy a mit a zsidók romlottságáról mondanak, csak arról győz meg, »hogy a nemzetek elnyomás által erényeiket elvesztik s valóban nem volt szükségünk a zsidókra ennek bebizonyítására... Isten szabadságra teremté az embert s csak hol e természetes elemében látjuk, ítélhetünk természetéről.«

»Kevesen vannak, — ugy mondja alább, — kik a zsidók elnyomatásának okait nem ösmernék, kevesen, kik nem tudnak, hogy minden hibáik keresztény kezek által apoltattak«... »Vajjon azok, kik a zsidókat nemzeti romlottságuk miatt minden jogoktól megfosztanak, elfelejtik-e, hogy a zsidónak csak keresztelés szükséges, hogy mindezen jogokban részesüljön, hogy csak egy alávalóság kell, csak egy tettetéssel több, s hogy az, ki Mózes vallását meggyőződése ellen elhagyja, mihelyt vallástalanná lett — azaz: az országnak erkölcsiségére nézve egy biztosítással kevesebbet ad — körünkbe felvételik; s vajjon hol ez létezik, hol az apostasia minden polgári jognak elnyerésére biztos utat nyit, lehet-e jó lelkiismerettel a zsidó erénytelenséget felhozni polgárosítása ellen?«

Aztán azt fejtegeti, hogy a zsidók — amit rom-

l o t t s á g u k o k á u l állítanak — miért foglalkoznak eminenter kereskedelemmel; kimutatja, hogy ős hazájukban iparúzó és földműves nép voltak, s arra utal, hogy ez a kárhoztatott irány nem vallásának, hanem elnyomásának következése, a baj megszüntetésére, a polgárosítást ajánlja még pedig evvel a szép axiomával, hogy: »mindenik javítást, mely a zsidók polgári létére nézve történt, aránylagos erkölcsi jobbulás követte.« »Mindebből — így szól alább — úgy hiszem, elég világos, hogy a zsidók romlottsága, ha léteznék is, a polgárosítás ellen legfellebb ürügyül, de bizonyosan okul nem szolgálhat.«

A fejezet másik része egy másik közkeletű váddal, a zsidók külön nemzetiségének hangoztatásával száll szembe, melyet sir Robert Peel s az ő nyomán mások is sürűen hoztak fel az emancipáció ellen. Az ezredéves küzködés után diadalmasan a saját nemzetiségének öntudatára ébredt magyar nemzet nemzetiségét nem veszélyeztetheti néhány százezer ember, ha a minden emberrel vele született jogokban részesítik őket, azoknak pedig, kik a zsidóságra külön álló nemzetiségük alapján a hazafiatlanság vádját kenték, azt mondja Eötvös, hogy »honszeretet soha szolgálk erénye nem vala, hanem csak a szabadságban verheti gyökereit s csak véle együtt terjed a polgárok szívében.« Utal Éjszakamerikára, Franciaországra, melyek különféle nemzetiségekből olvadtak össze egy nagy nemzetté. — Hogy mennyire igaza volt, bizonyítja a jelen, mikor a magyar zsidóság a nemzettel annyira összeforrt, hogy a magyar sovínizmust és a zsidóságot — a magyarság ellen e egynek tartják.

Hartmann és Strekluss, a harminczas évek Stöckerjei, Rohlingjai stb. a zsidók vallásos (étkezés, ünnepek) szertartásaiban látják a nemzeti összeolvadás akadályait. Ezekkel szemben Eötvös báró hivatkozik a »pápisták és reformáltakra, akik Magyarországon századokig együtt élnek és senkinek még eszébe sem jutott, hogy mert amazok vallásuk szerint bójtre kényszerítve, majdnem az év egy harmadáig reformált hontársaikkal nem táblázhatnak, egyesülésük létesíthetlen«; vagy azt kérdi, hogy »mig az országnak több milliónyi lakóinál (görögök) külön kalendárium szerint számolják ünnepeiket«, lehet-e azt mondani: »hogy mig a zsidók sabbathjukat a vasárnapra által nem tették, a polgárosítás lehetlen?«

Azoknak, akik a messiási remények miatt tartották a zsidókat a polgárosításra alkalmatlanoknak, zsidó szaktudósokkal felel meg s a szent földhöz való vonzódást (37—38 o.) olyan remekül magyarázza, hogy akármelyik szépszavu hitszónok is büszkélkedhetnék vele.

(Egy másik cikk következik.)

Haber Samu.

A zsidó vallás egyenjogúsítása tárgyában kiküldött bizottság — mint értesülünk — nyilatkozatot fog közzétenni, melyben azon gyanúsításokkal szemben, melyekkel az orthodox vezetés a receptionális mozgalom vezetőit illeti és a melyekről e lapokban ismételve megemlékeztünk, kijelenti, hogy egyedül vallásunk egyenjogúsításának elérése a célja és sem az orthodoxok szervezetét, sem autonómiáját megbolygatni nem akarja, a mi különben is semmi összefüggésben nincs a receptió kérdésével. Az orthodox vezetők, utóbb történt kinyilatkoztatásaik után ítélve, mint negyed század előtt bizonyos csodarabbik és híveik az emancipációtól, úgy ők most a receptiótól félnek, de mert tartanak tőle, hogy azok az orthodox községek, melyeknek érdekei nem azonosak a vezetők érdekeivel és a melyek gondolkodása — a községek dicséretére — szintén roppant távol áll az ő gondolkodásuktól, oly öngyilkos miveletre rávehetők nem lesznek, — kifundálták, hogy azok a receptióért annyira lelkesedő urak tulajdonképpen nem is a receptiót akarják elérni, hanem az orthodoxok lenyűgözését, autonómiájuk elkobzását. Nem tettek ugyan sok kárt ezzel a finesssel, amit az a 30 orthodox község is bizonyít, melyek minden bujtogatás ellenére nyiltan csatlakoztak a mozgalomhoz, melynek harczosaiként jelentkeztek az összes kongresszusi és statatus quo alapokon álló hitközségek is, a receptionális bizottság elnöksége (eddig csak ez tárgyalta a kérdést) mindamellett szükségesnek látta e nyilatkozást, már csak azért is, nehogy a receptió ellen bujtogatók a bizottság hallgatását a vád elismeréseként tüntethessék fel, de azért is, mert a bizottságnak ilyen gyanúsítást, mely tulajdonképpen egyértelmű a félvezetés vádjával, szó nélkül hagynia nem szabad. Ezeket a szempontokat fejtegette a f. hó 21-én tartott elnökségi gyűlésen dr. Vázsonyi Vilmos jegyző, ki e nyilatkozat közzétételét indítványozta, a mit az elnökség a legközelebb tartandó bizottsági gyűlés elé terjesztendő indítvány alapjául egyhangulag el is fogadott. Az indítványtevőt különösen azért emeljük ki ez alkalommal, mert a híresztelésnek, mintha dr. Vázsonyi most már a mozgalomtól távol tartaná magát, ez a legalaposabb czáfolata. Dr. Vázsonyi, kit e lapok olvasói mint a receptionális mozgalom egyik legelső és legkiválóbb megindítóját ismerik, kinek e lapokban közzétett gyűjtő, remek cikkei annyira hozzájárultak a magyar zsidóság felébresztéséhez, és aki különben is, nagy tehetségét, ideje javát heteken át a mozgalom létrejöttének szentelte, a mi nagy részben az ő érdeme is, sokkal jobban szereti az ügyet, melylyel mondhatni összeforrt, semhogy azt cserben hagyni tudta volna. Erre különben semmi ok fenn nem forgott, és a visszalépés csak az ügy nagy kárára történt volna. Tévedtek azok is, kik »vivisecciónról« szóltak, melyet lapunk saját »szűkebb körén« végzett volna és a melyet »bátor tettül« tud be az »Egyenlőség«-nek az orsz. izr. iroda t. közlönyé, a »Magyar Zsidó Szemle«. Köszönjük a dicséretet, de

ebből a fajtájából nem kérünk. Nem forgott fenn ok sem »vivisectióra«, sem semminemű operatióra. És ha támadtak is muló differenciák az eljárás, a módok és eszközök, de sohasem az elvek körül, azok semmi szín alatt sem vezethettek vivisectióra, mert oly kiváló erők közreműködésére, minők pl. dr. *Vázsonyi Vilmos* és *Palágyi Menyhért*, az »Egyenlőség« szerkesztősége és bizonyosan olvasóközönsége is a lehető legnagyobb súlyt fekteti.

A vidék és a receptio.

A lefolyt héten hozzánk érkezett tudósításokból a következőket adjuk:

Beczkóról a következő tudósítást kaptuk: Még mielőtt a budapesti végrehajtó bizottság körlevele ideérkezett volna, az *ujfalusi, beczkói és kalnitsi három ort h. testvérhitközség* *Tauber Lipót* vieszkai földbirtokos elnöklete alatt elhatározta, hogy a recipiálási mozgalom előmozdítói közé áll. A f. hó 8-iki közös hitk. közgyűlés alkalmával *Tauber Lipót* ismét fölvetette a kérdést, minek folytán határozatilag kimondatott, hogy a három testvérhitközség teljes erővel támogatni fogja a budapesti végrehajtó bizottságot és a kerület képviselőjéhez, *Rakovszky Gézához* a három község előjárójának *Kurz Sámuel* (Beczkó) *Biermann Salamon* (Kalnitz) *Tauber Lipót* (Ujfalú), aláírásával kérvényt nyújt be, hogy a képviselőházban a zsidóság törekvéseinek sikerét mozdítsa elő.

Kaposvárról közlik velünk, hogy az ottani hitközség még múlt hó 18-iki gyűlésén, mikor még a budapesti végrehajtó bizottság körlevelét szét sem küldte volt, elhatározta, hogy a vallási egyenjogusítás eszméjét a magáévá teszi, és sikerre vitelét a tőle telhető eszközökkel siettetni fogja. A határozatról a fővárosi végrehajtó bizottságot átiratban értesítették.

Szentesről közlik lapunkkal, hogy a hitközség f. hó 21-iki képviselőtestületi gyűlésén szívvvel lélekkel csatlakozott a zsidó vallás egyenjogusítását célzó mozgalomhoz és támogatására felajánlotta a rendelkezésére álló eszközöket.

Aranyos-Maróthról írják nekünk, hogy a hitközség képviselőtestülete m. hó 30-án tárgyalta a zsidó vallás egyenjogusítása érdekében kibocsátott körlevelet és határozatilag kimondta, hogy a mozgalmat egyhangulag a magáévá teszi s e tárgyban az országgyűléshez intézendő kérvényt, mint szükségeset, aláírni kész. A kérvény sikeres voltához nem sok reményt fűznek ugyan, de benyújtását helyesnek tartják 1) azért, mert az országos mozgalomnak nyomatékos, maradandó kifejezést ad; 2) pedig, mert megtudhatjuk, mily állást foglalnak el az egyes pártok, s mely irányban kell a mozgalmat fejleszteni.

Sopronban — mint nekünk onnan jelentik — a *status quo* hitközség még január hó 17-én tartott közgyűlésén elhatározta, hogy a receptionális mozgalom párthivei közé lép, és annak sikerében készséggel teszi meg a tőle telhetőt.

Nagy-Szalontán — mint lapunknak írják — *Becher Áron* dr. h. elnök elnöklete alatt a hitközség a zsidó vallás egyenjogusítása tárgyában igen látogatott teljes közgyűlést tartott. A gyűlés megnyitása után az elnök ismertette annak célját, felolvastatta a budapesti végrehajtó bizottság körlevelét és indítványozta, hogy a mozgalmat a gyűlés tegye a magáévá. A közletszesset találkozó javaslat következtében határozatilag kimondatott, hogy a *nagyszalontai izr. hitközség* és fiókközségei a fővárosban megindult recipiálási mozgalomhoz lelkesedéssel csatlakoznak, üdvözlük a felvetett eszmét, a mozgalom indító és vezetőinek jegyzőkönyvi köszönetet szavaznak és az ügy diadalra juttatása érdekében minden lehetőet készek elkövetni. Minderről pedig a központi bizottságot jegyzőkönyvi másolatban értesítik.

Ó-Kanizsáról az alábbi tudósítást kaptuk: A recipiálási mozgalom ügyében hitközségünk f. hó 2-án *Weissberger Ignác* h. elnök elnöklete alatt igen népes rendkívüli közgyűlést tartott. Elnök a felolvasott körlevél után válaszolt a zsidóság törekvéseinek lényegét, előnyeit, s a körlevél szellemében kért határozatot. Erre a gyűlés egyhangulag kimondta, hogy az ó-kanizsai zsidó polgárság kivétel nélkül csatlakozik a fővárosban initiált mozgalomhoz és kész örömmel fogja a képviselőház elé terjesztendő vonatkozó kérvényt aláírni. *Deutsch Zsigmond* indítványára ezután a gyűlés még elhatározta, hogy a mozgalom fővárosi kezdeményezőinek hálás köszönetet szavaz és hogy erről a központba jegyzőkönyvi értesítést küld.

Holicsról írják lapunknak, hogy a hitközség egyhangulag hozott határozatban kimondta, miszerint a zsidó vallás egyenjogusítása ügyében folyó mozgalomhoz örömmel csatlakozik és az országgyűlés elé terjesztendő kérvényt a legnagyobb készséggel írja alá.

Trencsén-Baanból írják lapunknak, hogy az ottani *status quo* hitközség *Weinberger Ignác* h. előjáró elnöklete alatt a budapesti végrehajtó bizottság körlevele folytán f. hó 7-én képviselőtestületi gyűlést tartott. A recipiálási mozgalomról *Rosenthal Simon* dr. referált s a csatlakozási indítványt is beterjesztette. A gyűlés ezután elhatározta, hogy a fővárosi mozgalmat a magáévá teszi, a be-

nyújtandó kérvényt aláírni hajlandó, egyuttal felhatalmazza a megalakult végrehajtó bizottságot, hogy a petition a trencsén-baani hitközséget mint kérvényezőt és aláírókat kitüntesse. A határozatról a f. v. végrehajtó-bizottságot átiratilag értesítették.

*

Tót-Prónán — mint velünk közlik — az ottani hitközség f. hó 7-ikén tartott évi rendes közgyűlésén felolvasták a budapesti végrehajtó bizottság körlevelét is. Rövid eszmecsere után a közgyűlés elhatározta, hogy a hitközség a zsidó felekezet egyenjogusítási mozgalmát a magáévá teszi, a vonatkozó kérvényt készséggel aláírja és a budapesti végrehajtó bizottságnak köszönetet mond tevékenységeért.

*

Csákvárról jelentik nekünk, hogy **St e r k** Jakob h. elnök a budapesti végrehajtó bizottsággal átiratilag közölte, miszerint községe a receptionális mozgalom hívei közé áll, s érdekében kész megtenni minden tőle telhetőt.

*

Tamásin (Tolna m.) — mi. t. lapunknak írják — **H i r s c h** Ignác h. elnök vezetése alatt a hitközség f. hó 6-iki közgyűlésén egyhangulag elhatározta, hogy a zsidó vallás egyenjogusítására irányuló törekvéseket a magáévá teszi, s a benyújtandó kérvény aláírását kötelelességének ismeri.

*

Bellatinczról tudatják velünk, hogy a recipiálási mozgalom az ottani hitközségben is élénk vizsgálagra talált. **K a u f m a n n** Adolf a kerület rabbija pedig arról értesítette a budapesti végrehajtó bizottságot, hogy a község a benyújtandó kérvényt alá fogja írni.

*

Privigyén — mint lapunknak írják, — a hitközség f. hó 7-én tartott évi közgyűlése alkalmával tárgyalta a zsidó felekezet egyenjogusításának kérdését. A közgyűlés **R o s e n t h a l** h. elnök indítványára elhatározta, hogy a mozgalomban lelkesedéssel vesz részt.

*

Nyirbátorból közlik velünk, hogy a hitközség f. hó 9-én tartott gyűlésén **W e i s z** Mór h. elnök elnöklete alatt egyhangulag kimondotta, miszerint a zsidó vallás receptiója érdekében folyó mozgalom hívei közé sorakozik és a képviselőházhoz benyújtandó kérvényt kész örömmel fogja aláírni.

*

Selmeczbányáról a következő tudósítást kaptuk: Az itteni hitközség a zsidó felekezet egyenjogusítása ügyében a fővárosi végrehajtó bizottság körlevele folytán f. hó 7-én közgyűlést tartott. A mozgalmat **G l ü c k s t h a l** Gyula h. elnök ismertette, s a

csatlakozást ajánlotta. A gyűlés ennek folytán azon egyöntelű határozatot hozta, hogy a mozgalmat a magáévá teszi, és az országgyűlés elé terjesztendő kérvényt hajlandó aláírni.

*

Lukiról írják nekünk: Hitközségünk f. hó 11-iki közgyűlésén tárgyalta a recipiálási mozgalmat, melyet sok melegséggel **K á c s e r** Mór dr. körorvos és **F i s c h e r** Lipót tanító ismertettek. A közgyűlés ennek folytán **R o t h** S. h. elnök elnöklete alatt elhatározta, hogy üdvözli a fővárosi végrehajtó bizottság munkáját, mozgalmához szívvvel lélekkel csatlakozik és vezetőinek minden lépését kész örömmel támogatja. A további teendők végzését a már említettekén kívül **G r o s z** Henrik, **H i r s c h** Ármán és **P o l i t z e r** Mórból álló 6 tagú bizottságra bízták.

*

Rohonczon — mint lapunknak írják — a hitközség a budapesti végrehajtó bizottság körlevele folytán f. hó 7-én közgyűlést tartott és **G r a n e r** Ernő h. elnök elnöklete alatt a következő határozatokat hozta; 1) Rohoncz város zsidó vallású polgárai a zsidó vallás törvényes befogadásának tárgyában megindult fővárosi mozgalmat örömmel és lelkesedéssel magukévá teszik és ez érdemben az országgyűlés elé terjesztendő kérvény aláírására, valamint egyéb szükségesnek mutakozó teendőre készek. 2) A választókerület országgyűlési képviselőjéhez küldöttség menesztessék azon kérelemmel, hogy a zsidó vallású polgárságnak a receptió iránti jogos kívánalmát a törvényhozásban támogatni sziveskedjék.

*

Besztercebányáról a következő tudósítást kaptuk: Az itteni hitközség képviselőtestülete **H e r z l a** M. h. elnök elnöklete alatt f. hó 14-én tartott gyűlésen egyhangulag kimondta, hogy a fővárosban megindult receptionális mozgalomhoz nagy lelkesedéssel csatlakozik. Egyuttal kijelentette, miszerint azt tőle telhetőleg támogatni s a benyújtandó kérvényt a legnagyobb készséggel alá fogja írni.

*

F. L.

Hátszegen — mint nekünk írják — a hitközség még m. hó 21-én a körlevél kézhez vétele előtt rendkívüli közgyűlésen tárgyalta a zsidó vallás egyenjogusítására irányuló törekvéseket. **V e i l** Salamon h. elnök vetette fel a kérdést, melyhez rajta kívül **S t e i n s c h n e i d e r** Ignác, **S z ü s z e r** Mihály, **S t e r n** József és **N a g y** Ignác dr. szóltak. A népes közgyűlés egyhangulag kimondta, hogy a mozgalmat időszerűnek tartja, azt minden erejével támogatni kész s erről a végrehajtó bizottságot azzal értesíti, hogy a mozgalom érdekében a jövőben kifejtendő működés iránt a további utasításokat tőle kéri.

F. E

*

Csabrendekről tudatják lapunkkal, hogy f. hó 1-én az ottani anyakönyvi kerület Böh m Vilmos h. elnök elnöklété alatt egyhangulag elhatározta, hogy a receptionális mozgalomban örömmel vesz részt, a kérvényt aláírja és egyéb szükségesnek látszó intézkedésekre is készséggel vállalkozik. A gyűlés azon óhajának is kifejezést adott, hogy egyenesen a zsidó vallás befogadása kérelmezendő és egyuttal köszönetet szavazott a mozgalom vezetőinek.

*

Mezőtúron — mint nekünk írják — Löwinger Izidor h. elnök vezetése alatt a hitközség f. hó 14-iki közgyűlésén foglalkozott a zsidó vallás egyenjogúsításának kérdésével. Az indítványt, mint a magához határozatát a képviselőtestület terjesztette be, melynek folytán a közgyűlés egyhangulag elhatározta, hogy a Mezőtúron lakó egész zsidóság örömteljesen sorakozik az országos mozgalom pártfelei közé, a kérvényt alá fogja írni és a határozatairól a budapesti végrehajtó bizottságot jegyzőkönyvi kivonatban értesíti.

Végválaszom.

A „Magyar Zsidó Szemle“ f. évi első két számában valóságos obstrukciót folytat írásban Bibliái Szemelvények című tankönyvem és a pesti zsidó hitközség vallásoktatásának tanterve ellen s iveren át káromolja azokat. A cikkek durva hangjáért a cikkkirók, a kik a támadásokat megkezdték, a védekezőket teszik felelőssé, a kik állítólag e hangot a zsidó sajtóba importálták, pedig ez a szemrehányás legkevésbé illik oly lap cikkkirójának és szerkesztőségének szájába, a melynek egyik szerkesztője egy ízben a győri rabbiertekezlet 12 rabbi tagját lehurrogván, politikájukat »hátlugombolós politikának« nevezte Most, úgy mondják, az abonyi rabbiban megsértett a rabbik amugy is alászállott tekintélye »a melyet védelmezni kell«, pedig ama rabbiertekezleten oly rabbik is vettek részt, a kik majdnem oly tudós és buzgó képviselői a rabbini karnak, mint a M. Zs. Sz. ujonnan fölfedezett »tudományos apparátussal (?)« dolgozó theologiai és paedagogiai kapacitása. Nem is felelnék a bőbeszédű invektívákra, — a M. Zs. Sz.-nek elég szabad helye van számukra, — de nem engedhetjük meg, hogy a zsinagóga szent javai, a melyeket őseink a sötétség ellen való keserves küzdelemben szereztek, egy állítólag »tudományos« folyóiratban lábbal tiportassanak, anélkül, hogy valaki e bűnökre rámutatna s hogy hallgatásunkat úgy magyarázzák, hogy a vallásos gondolkodás hívei lehurrogatással elnémíthatók.

Nem fogom a közönséget untatni a cikkkirók ellenmondásának felsorolásával, arról sem szólók bővebben, hogy milyen bölcsesség az, a mely a tanterv hiányaként említi, hogy a *dualizmust* nem em-

lítették, a mely pedig *»oly nagy befolyással volt a zsidóságra«*, ellenben *»szolgai függésnek«* tekinti azt, hogy a zsidóság befolyásáról szólnak, melyet a reformációra gyakorolt. Nekünk nincs szükségünk arra, hogy az ellenfelek állításából szofizmákat építsünk fel, — elveket és igazságokat nem találtunk a hosszú lére eresztett cikkekben, — nem tölthetünk meg iverket a legterméktelenebb pillullal: *»mi tudományos alapon álló theologiai és paedagogiai elveket akarunk hirdetni és megvalósítani, a melyek hivatva vannak arra, hogy a művelt zsidóságban az egyéni vallásos gondolkodást és életét megmentsék.*

A *theologiai elv*, hogy vallásunk igazsagai nem állhatnak ellentétben a tudományos igazsággal. Ezt az elvet, a melyet a zsidóság legnagyobb gondolkodói vallottak, a M. Zs. Sz. cikkkirója a ki frázisnak tartja azt, a következő módon meri meglátni: *»Minő széles tudomány és fényes elme az, mely »a zsidó vallásos igazság rágalmazásának« nyilatkoztatja... azon állítást, hogy »vallásunk igazsagai már sokszor állottak ellentétben az egyes korok tudományos igazságával... Vagy nem állott-e ellentétben vallásunk igazsága az arisztotelikus filozófiának a középkorban is tudományszámba menő azon tanával, mely szerint a világ örök idők óta létezik s nem lett teremtve? Elfogadta-e ezt Maimon? A ki ilyen nagy hangon beszélt, annak ismernie kell a Maimuni nézetét — és mégis nagyon csalódik, a ki ezt a cikkkiróról fölteszi, mert Maimuni azt mondja (Móre nebuchim II. 25.), hogy nem azért tartózkodik azon állítástól, hogy a világ öröktől fogva van, mert vannak bibliai helyek, a melyek a világ teremtett voltáról szólnak, mert nincsen több hely, mely a világ teremtett voltát bizonyítja, mint olyan, a mely az Isten test voltáról szól, hanem azért, mert a világ öröktől fogva való létezése nincs bebizonyítva, a mi nyelvünkön szólva, mert nem tudományos igazság. Ha be lenne bizonyítva épügy kellene az ellentmondó helyeket másképp magyaráznunk, amint azt az authropomorisztikus kifejezésekkel tesszük. Maimuni tehát azért nem fogadta el az arisztotelikusok nézetét, mert nem tekintette azt tudományos igazságnak. Ezt az idézetet már mostan elnevezheti a M. Zs. Sz. *specimen eruditionis*-nak, a mely formulával le szokta rázni magáról a nyakába zudított irodalomtörténeti tényeket, az olvasót azonban ez is meggyőzheti arról, hogy a zsinagóga nagy tanítói abban a meggyőződésben éltek és küzdöltek, hogy a zsidóság nem ismeri a *sacrificium intellectus-t*, hogy nem taníthatja az ember a zsidóságot konfliktussal lelkében, hogy nem ültet a zsidóság az embernek szívébe miszteriumot, a melynek esze ellentmond, hogy a vallásos igazság és a tudomány közötti ellentétnek egyedüli gyökere az egyéni fel fogás és tudás gyarlósága, a mely fenséges elvnek*

megtagadása és megvetése a »tudományos« M. Zs. Sz. cikkirója számára lett fenntartva. Ebből az elvből kiindulva, megoldhatók mindama kérdések, a melyeket velem szemben felhoztak, de nem óhajthatja senki, hogy ebből az alkalmából kifolyólag mindannyira megfeleljek.

Azt állítottam, hogy a bibliai elbeszéléseket közölni kell a tanulóval s nyomatékosan kell utalni vallásos és erkölcsi tartalmukra, hogy a midőn a tanuló érettebb korában »némely csudás elbeszélésekben kételkedni kezd«, az azoknak vallásos és erkölcsi tartalmában való hite megszilárdult legyen benne. A cikkiró, a ki ezuttal, a »középkor sötét bünébe, az eretnecszaglászatba esik«, — az idézett szavak a M. Zs. Sz.-ből vannak véve, a mely lap néha napján liberális köpönyeget is vesz a nyakába — fölhasználja állításomat egy »kis pesat« konstruálására. Szavaimat egybeveti dr. Munkácsi cikkével, s azt következteti belőlük, hogy »nézetem szerint a bibliai elbeszéléseket hamis voltuk da czára kell tanítani«, a mi annyit tesz, hogy »szabad hazudni, csalni, rászédni, félrevezetni.« *Határozottan visszautasítom azt a frivol hangot, a melylyel a cikkiró a bibliai elbeszélésekről szól s a melyet nekem tulajdonít.* A konservatív theologusoktól pedig, a kiket a M. Zs. Sz. cikkirójának denuncziáló lármája felriasztani kíván, azt kérdem: Én vagyok-e az első zsidó, a ki azt állítja, hogy a biblia »némely csudás elbeszélései csak vallásos és erkölcsi tartalmat jelenítenek meg? Az e lapokhasábjain megjelent cikkeimben nincsen egyetlen, a biblia elbeszéléseit érintő állítás sem, a melyet a zsidóság legnagyobb gondolkodói, köztük *Maimuni, ki ne mondott volna.* Hát ha úgy tetszik, hadd jöjjenek a M. Zs. Sz. könnyü kaliberü theologusai, és égensék el újra a *More nebuchim*-ot, amiért hogy azt állítja, hogy a Bileám számára nem beszélt és mondják ki a *chérme*-et Sámuel Ibn Chofni gáon és követői fölött, mert nem hitt az en-dóri boszorkány halotti idézésében s mindazok fölött, a kik a biblia némely csudás elbeszéléseiben csak vallásos és erkölcsi igazságot keresnek. A »hamisság« a nagyon átlátszó tendenciákat követő cikkiróban, de nem a bibliai elbeszélésben s nem szavaimban van.

Ha pedig van jogunk némely bibliai elbeszélésben csak a vallásos és erkölcsi igazságot keresni, akkor valóban csak a pilpul, a mely csudálatos módon tévedett el Abonyba, vezethet olyan morális eltevelyedéshez, hogy emez elbeszélések tanítása »csalás, rászédés«. Az a csalás és rászédés, ha valaki nincs tisztában a bibliának és elbeszéléseinek jelentőségével s konfliktussal szívében tanítja azokat.

(Egy másik cikk következik.)

Dr Schreiner Márton.

Hazai hírek.

— *A vidék bevonása a receptio ügyeinek intézésébe.* Több oldalról hozzánk intézett azon kérdésre, hogy a vidék a felekezeti egyenjogúsítási mozgalom intézésében mennyiben vehet részt, az elnökségtől szerzett informatio alapján kijelenthetjük, hogy a mozgalom vezetésére kiküldött helyi bizottságok tagjai, ezen minőségükkel fogva eo ipso a budapesti végrehajtó bizottság tagjainak tekintetnek s annak gyűlésein — melyeknek ideje mindig jókor lesz közzétéve — szíves látásra találunk.

— *Képviselők nyilatkozata.* A lefolyt héten két képviselő nyilatkozatáról adtak nekünk számot. — *Kajuch József* (sz. e. p.) a rózsabegyri kerület képviselője a rózsabegyri hitközségnek képviselőleiben előtte tiszteltelt Klein Jakab h. elnök és Politzer Bernát dr. alelnök kérelme folytán kijelentette, hogy mint a szabadekvü eszmének híve a zsidó vallás egyenjogúsítására irányuló jogos törekvéseket támogatni fogja. — A második nyilatkozatot pedig *Várady Károly*, (függ. és 48-as) a gödöllői kerület képviselője tette, a ki a függetlenségi és 48-as párt elnöke *Zeligmann Jenő dr.* és alelnöke *Lichtman Henrik dr.* előtt készséggel kijelentette, hogy pártja programjához híven a zsidó vallás recipiálását szóval-tettel támogatni fogja. — E nyilatkozatok folytán 77 azon képviselők száma, kikre az országban — tudunkkal — számíthatunk. Van köztük pártok szerint 47 szabadekvü, 13 nemzeti, 15 függ. és 48-as és 2 48-as párti.

— *Üdvös ujtás.* A pesti izraelita hitközség dicséretes tervszerűséggel halad azon az ösvényen, mely a hitoktatás javításával vette kezdetét, az ifjusági istentisztelet megteremtésében találta méltó folytatását. Az ifju generáció visszahódítása a zsidóságnak és a zsidó vallásnak a cél, mely után törekszik és erre irányul az az üdvös ujtás is, melyet csak mostaniban behozott. A barmiczváh ünnepét ugyanis, mikor a 13-ik évét elért fiu nyilvános szombati istentiszteletnél legelőször hivatik a tórához, hogy ott áldást mondjon az Örökkévaló által nekünk adott szent tanért és a heti haftóráht hangosan felolvassa, a mi mindig emlékezetes momentum szokott maradni a fiu életében, — ezt az ünnepet, ezt a fontos momentumot, mikor a gyermeki kedély annyira alkalmas maradandó benyomások felvételeére, arra használja fel hitközségünk, hogy papja által beszédtetesszen a barmiczvához, mely a nyitott szentírás előtt éppen tett fogadalomra figyelmezteli. A tóra felolvasása után — a fiu még az oltár előtt áll — eléje lép a pap és az egész gyülekezet előtt a szivbe mélyen bevésődő szavakban felhívja, hogy a szent nyelven éppen tett fogadalomnak élte utolsó

leheleteig, örömben és bánatban, boldogságban és nyomorban tántoríthatlan híve is maradjon. Legyen felekezeteért lelkesedni és áldozni kész zsidó, legyen hű, odaadó fia a magyar hazának, legyen jó, szorgalmas és emberszerető. A legszebb és a legüdvösebb újítások egyike ez és méltó, hogy a vidéki községek kövessék a szép példát.

— **A szegedi zsidó hitközség évi jelentése,** mely az 1891. évi munkáról szól, mindenekelőtt arról győz meg, hogy vezetősége nem chablonok után indul, hanem eredetiségre, önállóságra törekszik. Lépten-nyomon ennek jelenségeivel találkozunk, még pedig nemcsak abban a körben, mely a helyi érdekeket szolgálja, hanem abban is, mely a magyar zsidóság országos helyzetével foglalkozik. A szervezkedés kérdésének megoldása Szegeden évek óta napirenden van és az a mozgalom, mely vallásunk egyenjogúságát most olyan elementáris erővel sürgeti, a szegedi hitközségnek már a lefolyt év elején kifejezésre juttatott vágya volt. A helyi ügyek vezetésében eredetiséget látunk a templomépítés tervében, mely a terhek elvállalását a tagok szabado elhatározásától teszik függővé, a kivitel szükségességét pedig abból kívánja megítélni, mily mértékben nyilatkozik az áldozatkészség. És ugyancsak ily eredetiségre vall a jótékony intézményeinek egyesítésére irányuló törekvés, valamint a cultusadó hátralékoknak az állami és városi adók módjára, a városi adóhivatal útján való behajtása — melyet akárhány hitközség, ha például venne, sok bizonytalan jövedelmét meg tudná menteni. A jelentés természetesen foglalkozik a receptionális mozgalommal, s amit mond, az abban kulminál, hogy: «további ébrentartása képezze a közel jövőben egyik sarkalatos feladatunkat.» A község helyi érdekeire törve, mindenekelőtt a cultusadó hátralék behajtási reformjának eredményével találkozunk, amely még 20 esztendő kövételét is érvényesíteni tudott. Az ily módon behajtott összeg kevés végrehajtással és egyetlen árverés megtartása nélkül 4059 frtra rugott. A hitközség a pénzügyi kibontakozás útján van s adósságai törlesztésére a lefolyt évben 5280 frtot fordított. De a pénzügyi kibontakozás közelebb hozta a templomépítés óhajának megvalósulását is. Hogy a hitközség ezen kérdést mint véli megoldhatónak, azt főntebb jellemeztük. Az építési költségekre 7 hónap alatt 367 részt jegyeztek 22,020 frtnyi értékben. A gyűjtést Guttmann Áron vezetése alatt a templombizottság vezeti és külön kezeli. A hitközség lefolyt évi történetének nagyobb vonásai közé tartozik még az, hogy az ország határain túl is nagyrabecsült tudós főrabbija, Löw Immanuel dr., a boroszlói fényes meghívást mellőzte, a hitközséger, mely vele összenőtt, nem állította a rabbiválasztás nehézségei elé, az országot pedig nem fosztotta meg egyik legkiválóbb rabbinikus tekintélyétől. A hitközség bevételei 34,564

frt 03 kr-ra rugtak, kiadásai pedig 34,138 frt 26 krt vettek igénybe, amiből 425 frt 27 krnyi fölösleg s vele együtt a helyes gazdálkodás tűnik ki. A tiszta vagyron 92,443 frt 91 kr. Az istentisztelet terén példaként említhető, hogy a zsidó évszámítás szerint való lefolyt évben Löw főrabbi nem kevesebb mint 37 szónoklatot tartott, még pedig 6 alkalmit is, melyek között ott szerepel a márczius 15-iki nemzeti emlék-ünne, ő felsége születésnapja, Széchenyi István gróf születésnapjának 100-adik évfordulója, ami mind élénk nemzeti szellemről tesz tanúságot. A hitközségi iskoláról való elszámolás az évi értesítőben levén föltalálható, a jelentés csak azt mondja, hogy az 1890—91. év folyamán vallásoktatásban 560 tanuló részesült. A tantestület fizetése egymaga 6470 forintra rugott, holott a bevételek e szaknál mindössze 3437 frt 45 krt érték el. A hitközség kebelében fennálló jótékony-sági egyesületek kiadásai 8156 frt 54 krnyi tekintélyes összeggel, köztük a nőegylet egymaga 2640 frt 50 krral szerepel. A népmozgalmi adatok közül kiemeljük, hogy házasság kötött 56, feloszlott 35, (elvalás által 1); született 147 gyermek, (törvénytelen 9, közülök 7 vidéki), az elhaltak száma 94. Ez adatok az előző évinél mind kedvezőbbek. A tagok száma 1000 körül jár, adót fizet közülük 926, a folyó évre kivetett 13770 frtnyi összegben. A hitközségi élet elevenségéről az is számot ad, hogy a képviselőtestület 30—50 tag jelenlétében 7 közgyűlést, az előjáróság pedig 26 ülést tartott.

— **A 20.000 frtot,** melyet a hazai orthodoxok az üldözött orosz zsidók javára gyűjtöttek, és a melynek nagyobb része közel háromnegyed év óta Pozsonyban hever, jó volna, ha a pozsonyi főrabbi, ki a szentföldnek ugyis magyarországi főmegbízottja, kinek ennélfogva ismernie kell a hajmeresztő inséget, mely a Muszkaországból odamenekültek közt ez idő szerint uralkodik: e szerencsétlenek segélyezésére és részben való letelepítésére fordítaná minél előbb. Hogy a nevezett összeggel egyáltalán, »terelhetik-e valahová a kivándorlás áramát,« mint ezt a nagyhangú vezetés híresztelte, abban ő maga sem hisz. A 150,000 frt is, melyet a nem orthodox párthoz tartozó magyar zsidók gyűjtöttek, s a mely összeget már rég eljuttatták rendeltetése helyére, csak csekély pont volt a segélyezés aktiójában. A szentföldi szerencsétlen hontalanokra nézre az a 20.000 frt nagy segítség volna most.

— **Koszoruk helyett.** Mint értesülünk, a mi nap elhunyt Holitscher Manó, fővárosi nagykereskedő ravatalára szánt koszorukat 1300 forintnyi jótékony adománnyal váltották meg, ami bizony maradandóbb megtiszteltetés a pillanatnyi pompánál.

— **Felolvasási cyklus.** A orsz. rabbiképző-intézet »Theologiai egylet«-e a pesti izr. hitközség nagytermében (sip-utca 12.) három felolvasó-estélyt fog rendezni. Az első márczius 8-án lesz, ez alkalommal Löwy Ferencz »Judea függetlenségi harcáról«, Makai Emil pedig »Absolon« ez. drámai költeményéből fog felolvasni. A márczius 16-iki második felolvasó-estélyen Diamant Gyula dr. »Egy rejtélyes néptörzs« és Handler

Simon dr. »Zsidó eszmék Ibsennél« című dolgozatai fognak szerepelni. A harmadik estét, márczius 23-án Rubinstein Mátvás »A talmud hygieniájáról« cz. értekezés és Kiss Arnold vallásos költeményei fogják igénybe venni. A felolvasások mindenkor fél 6 kor kezdődnek. A belépti jegyek mind a három estére a rabbiképzőben 1 frt 50 krjával válthatók meg.

— **Templomavatás Kőbányán.** Még nagyon fiatal község az, melyet a főváros X. kerületében a zsidóság alapított. Mindössze 1885-ben szervezkedett congressusi alapon, amint hogy tagjai maguk is csak a 70-es években kezdtek Kőbányán megtelepedni. E rövid idő alatt szép és nagy eredménynek méltán válik be, hogy a hitközség Izrael istenének dicsőségére 13,000 frton templomot emeltetett, melyet f. hó 21-ikén ünnepélyesség kapesán adott át magasztos rendeltetésének. Az örömnapi ünnepi actusát nagy közönség jelenlétében Szilávy László rendőrtanácsos esinós beszéddel nyitotta meg, utána karének és Blankenburg h. elnök lendületes beszéde következett, mely röviden összefoglalta a hitközség és a templom építésének történetét. Az építkezéshez 1891-ben fogtak hozzá s ez alkalomból megkeresték a környékbeli téglagyárak tulajdonosait, hogy segítsék a hitközséget az oltár felépítésében. A megkeresést rokonszenvesen fogadták és a köszönbánja téglagyár 10,000 db. helybeszállított téglát, Virava József dr., Luczenbacher Pál utódai 5000—5000, Örléi Lajos dr., Leitner N. János utódai és Seiffert Károly 3000—3000 db téglát, a kőbányai gőztéglagyár pedig Bálint Sándor igazgató közbenjárására 300 frt készpénzt adományoztak; a hitközség ugyanily jóakaró támogatásban részesült a helybeli keresztény lakosság részéről is s természetesen a hitközségi tagok maguk sem kíméltek semmiféle áldozatot. Ilyen viszonyok között Blankenburg elnök méltán ünnepelte a példás felekezeli egyetértés megkapó jeleit és az egybegyűlteknél az imaszerű zárószavak végén bizonyára jól esett ballaniok azt az ünnepélyes ígéretet, hogy az új templomot ha áld, ha ver a sors keze, a vallásos érzelmek ápolásával együttesen, mindenkor a magyar szellem oltónaként fogják ápolni. Az ünnepély másik fénypontját Fischer Márk dr. r. kálai tehetséges fiatal rabbi vallásos tartalmu és nazariás szellemű avató beszéde és szép záró imája képezte, melynek során a szokásos áldások között a legmagyar királyleány, Mária Valéria fölépüléseért s oly buzgó fohászt küldött a mindenek urához, hogy az egész közönség mély megilletődéssel hallgatta. Az ünnepélyt a »Szózat« eléneklése zárta be. Este pedig épes bänkett volt, hol a szép felköszöntőknek is nagy szerep jutott.

— **Helyreigazítás.** Lapunk m. h. számában 25-ikként soroltunk fel, kik a rabbiképző intézetből eddig kerültek és kik közül huszan (kettő külföldön) papilást töltenek be. Mint utóbb észrevettük, tévedés-

ből kimaradt dr. Pinkusfeld Sámuel dunaföldvári rabbi, egyike az elsőknél, kik a magyar szemináriumban végezték tanulmányaikat. A szemináriumból kikerült rabbik száma ennél fogva 26, közülük 21 mint rabbi működik, hazánkban 19, és ezek közül 13 egy-egy községben.

— **A pesti Chevra Kadisa ünnepe.** A vidéken rendesen adar hó 7-ike (778 "1) a Chevra Kadisa napja. E napon halt meg a traditio szerint minden idők legnagyobb embere: Mozes, Amram fia. Méltatják emléket, méltatják a zsidóságnak ez évben elhalt nagyjait és ünneplik az illető Chevrának az élőkön és holtakon elkövetett jótéteményeit és a napot vallásos beszédekkel, jótékony adományok felajánlásával füszerezett lakomával szokták bezárni. Itt a fővárosban nyolcz nappal előbb tartják meg ezt az ünnepélyt, mikor egyszersmind a minden hónap utolsó napjára (erev ros-chódes) eső déli bünbánó istentiszteletet (jom kippur koton) szokták megtartani. Ebben az esztendőben f. hó 24-én az istentiszteletet (a lakoma itt elmarad; 5000 tagot megvendégelni a Chevra nem képe-) a rombach-utcai templomban tartották meg, mely délelőtt 11 órakor teljesen megtelt hívőkkel. A Chevra előjáróságán kívül megjelent a hitközségi előjáróság, a rab biság, a rabbiképzőintézet és sok más testület és intézet képviselői. Bachmann Jakab ennek a zsinagógánk kántor-művésze és 30 tagból álló kitünő kara, ez alkalommal a szó szoros értelmében remekelt (igaz, hogy jelen volt kollégája, Lazarus Adolf tanár is, a dohány utcai templom hamar híressé vált főkántora). Künnösen gyönyörű volt a bevezető »Ma tovuc«-ima, melyet egy új trigyladafüggöny felavatására az »Áron hakkódes« előtt állva énekelt és a melyet, hogy a fellelkesült hívők meg nem tapsoltak, csak a hely szentségének tudható be. Az oly szépen üdvözölt függőnynek (poróchesz) megható története van. A hitközségnek egy szegény, alárendelt, de nagyon jámbor hivatalnoka (előbb házaló volt, most egyik, havi 30 frt fizetéssel járó masgiach állást tölti be), midőn a múlt évi Szimchasz-tóra ünnepén a rombach-utcai zsinagógában a toráhhhoz hívták, egy ezer frtos porócheszt ajánlott fel a Chevrának századik évfordulója emlékére. A hivek egy darabig kétkedtek a jó öreg eszében, de biz ő az ünnep után egy ezer frtől szóló takarékpénztári könyvecskét adott át az előjáróságnak. Krajczáronkint és 15 éven át rakosgatta össze, hogy zsinagógáját díszithesse, Istenét nyilvánosan tisztelhesse. Valóban antik példája a jámborságnak és istenhez való odaadásnak. Az előjáróság (erősen hiszem, hogy az ezer frtot még jóval megtoldotta, mert a poróchesz igazán diszes és különösen sok rajta az arany) Schwarcz Ignác könyvkereskedőt bízta meg a függöny készíttetésével, a ki, eltekintve néhány lehetetlenségtől, mi különösen a rosszul sikerült áldó kezekben és a két oroszlanban, de főleg abban jó kifejezésre, hogy rajta — az osztrák korona diszlik a magyar helyett, (ugy látszik, Bécsben készítették) feladatát szerencsésen oldotta meg.

Különösen a nagyszámu arany virágok, a pompás aranykeret és a dus felirat sikerültek szépen. Az adományozóról — Fleischer Salomon a derék neve — az ünnepi szónok — Pollák Lázár rabbi — szép szavakban emlékezett meg. Utalt arra, hogy a pesti Chevra Kadisa mondhatni páratlan jótékonyága, emberbaráti működése, igazi zsidó voltának minden alkalommal való érvényesítése által milyen cselekvésekre bírja rá még a szegény tagjait is. A rabbi méltatta különösen és megemlékező képekben a Chevra Kadisa sinylők házat, melyet most megnagyobbított és melynek új házat emel. Beszéde második részében rátért a veszteségre, melyet a zsidó tudomány 3 nagy emberének: rabbi Szidon Simon Nagy-Szombaton, rabbi Lőb Eleázár Altonában és rabbi dr. Wolf Ábrahám Alexander Kopenhágában elhalálózása által szenvedett. Mindegyikről rövid, de markans vonásokban mondhatni teljes képet mutatott be a szónok, ki ez alkalommal egyik legsikerültebb beszédét tartotta. Elhunyt nagyjaink emlékére mondott halotti ima és a jomkippur kótonra szóló áhítatok után, melyeket Bachmann kántor ritka virtuositással vezetett, illetve előadott, a szép ünnepély véget ért.

— **Kinevezés.** A pénzügyminiszter Ehrenreich Móricz fogalmazó gyakornokot számtanácsosi segédné nevezte ki.

— **Rabbiválasztás.** Herzog Jakab szászvárosi rabbit, mint értesülünk, Balatonfő-Kajaron rabbivá választották meg, s állását még e hó 28-án elfoglalni. A szászvárosi zsidóság egy igen népszerű embert s a magyarságnak egy buzgó apostolát veszti el benne.

— **Gruber Lajos dr. kir. alügyész és kiváló jogi szakíró,** ami lapunk »Exiguus«-át a párisi »Société générale des prisons« levelező tagjává választotta meg.

— **A kalocsai hitközség rabbija,** Wolf József, ki halálos ágyát körülállt hívei között 42 éven át hirdette az Isten ígését, mint lapunknak írják, f. hó 11-én 77 éves korában jobblétre szenderült. A megboldogult Krishaber I. volt paksi papnak unokája és Simandl B. volt lipótszentmiklósi rabbinak veje volt. Mély vallásossággal párosult liberalizmusa, hívei iránt való szeretete s a mások vallásának tiszteletben tartása valláskülönbség nélkül valamennyi ösmerőse előtt kedves emberré tették őt. Talmudtudománya miatt a szakemberek lekintélynek ismerték s erre a talmud-kutatás terén folytatott nagyszabású munkásságával rá is szolgált. Utolsó éveiben munkái összegyűjtésével foglalkozott, melyeket fia, Bernát szemináriumi tanuló segítségével akart sajtó alá bocsájtani. Tervében azonban megátollta ezen fia, — méltó büszkesége — korai halála. A súlyos csapás az agg tudóst nagyon megviselte, erői napról napra hanyatlottak, miglen megtalálta a csöndes nyugovást. Tetemei saját kívánsága folytán a paksi temetőbe pihennek. Végtisztességén úgy a kalocsai, mint a paksi községek tagjai nagy számmal vettek részt, ravatalánál Kalocsán a zentai főrabbi s tanítványa, Rosenfeld dunapataji tanító, Pakson pedig Adler főrabbi mondottak gyászbeszédet. Fiai Wolf Soma és Simon fővárosi kereskedők azzal

áldoznak atyjuk emlékének, hogy műveit sajtó alá rendezik.

— **Emlékünnep** A férfiú emlékét tisztelték meg f. hó 21-én a pesti izr. hitközség iskolája disztermében, ki évtizedeken át nagy szeretettel és odaadással vezette fontos kulturális és nemzetgazdasági missióra hivatott izr. kézmű- és földművelési együletet. A múlt évben elhunyt dr. Schönberg Ármin több, mint 40 éven át állott az egylet szolgálatában, az utolsó 16 évben mint elnöke, feje. Az egylet elnökén és főemberein kívül eljöttek a védelmét, támogatását és oktatását élvező tanoncok és azok egy része, kiket hajdanában az egylet tanított ki, kik ma már becsült mesterek, üzlettulajdonosok, sőt gyárosok is, mint pl. a derék Feiwel Ljót. Az ünnepélyt a teljes temptomi kar által Lazarus Adolf főkantor vezetése alatt énekelt gyászima nyitotta meg, mire dr. Neumann Ármin orsz. képviselő és az egylet jelenlegi elnöke szép beszédben méltatta előde érdemeit és a közönség figyelmét a nagyfontosságú érdekeket képviselő egyesületre hívta fel. Beszéde bevezetéséből idézzük a következő jellemző passzust:

A ki tudja, hogy felekezeti intézményeink istápolása gyakran mennyi önmegtágadást igényel, aki látja, hogy azok, kik a zsidó közügyeknek egész életüket szentelik, más jutalomra, mint a melyet az öntudat tisztasága nyújt, nem számíthatnak, aki tapasztalja, hogy a zsidóság jelei az elismerés buzdító melegsége helyett, gyakran a közöny, sőt a felreértés dermedt hidegségével találkoznak, — az a mai ünnepély jelentőségét teljesen át fogja érezni.

Kemény Dávid az egylet buzgó hitkára egy terjedelmes, alaposággal és sok szeretettel általa készült emlékbeszédet olvasott fel erre, melyből kivettük, hogy dr. Schoenberg Ármin volt az egylet magyarosítója és országossá is az ő vezetése alatt lett. Felolvasása végén lehullott a lepel az ünnepeltnek Adler Mór festő által sok gonddal és jeles műérzékkel készített arcképről, melyet az egylet tagjai készítették, és a melyre a gyűjtést — porszemítokban — még dr. Schoenberg elnök életében indították meg. Megakarták vele lépni. Dr. Neumann köszönetet mondott a vendégeknek, hogy oly számosan — a nagy terem tömve volt — eljöttek. A kar által énekelt Hymnus zárta be a szép emlékünnepet.

— **A nyitrai hitközség beszámolója** múlt héten jelent meg. Szerinte a bevételek 21.890 frt 04 krra rugnak, a kiadások pedig 19,382 frt 59 krra. A gabella-jövedelem 11,088 frt 46 kr. és a hitközségiadó 5597 frt 55 kr volt. Subventiókra a község 2780 frt 39 krt költött s a szegények között 1901 frt 35 krt osztott szét. — A mérleg 2507 frt 45 kr. *fölösleggel* záródott.

— **A pozsonyi jesiváról** írja egy alkalmi levelezőnk, hogy a talmudtanuló ifjuság a múlt héten

egyletet alakított, melynek két két tagja hetenként magyar szónoklatot tart. Elnökei Schüick Bernát és Pollák Sándor, jegyzője Sternberg Sámuel.

— **Tisztujítás Bonyhádon** A f. hó 18-iki tisztujító közgyűlés alkalmával, mint levelezőnk írja, a bonyhádi hitközség tisztikarát a következőképpen alakították meg: Elnök: Kun Mór, alelnök: Stern Miksa, pénztáros: Fein Lázár, templomgondok Klein József és Kohn Salamon. Az előljárási tagjai: Engel Sándor, Klein József, Oblath Adolf dr., Pick Mór dr., Müller Lipót, Stern Ármin, Keller Mór és Fleischmann Lipót.

— **Negyven évig tanító egy helyütt.** Pozsonyi levelezőnk éppen előző számban írta, hogy a pozsonymegyei tanfelügyelő a közigazgatási gyűlésen sok elismeréssel emlékezett meg Buxbaum Henrikről, az ottani zsidó népiskola igazgatójáról; most meg azt olvassuk a Pr. Ztg.-ban, hogy a nemzetnek ez az érdemekben megőszült hű napszámosa nyugalomba készül vonulni. Az idézett lap e hircapcsán igen rokonszenves méltatásban részesíti a tanügy ezen régi munkását s azt hisszük, mi sem végzünk fölösleges munkát, ha elmondjuk róla a következőket: Buxbaum Henrik 1826. évi december 22-én született Pozsonyban. Elemi és talmudtanulmányait is itt végezte. Korán árvaságra jutván, idő előtt bele kellett törődnie a kenyérkeresésbe, amit egyébiránt még elemi iskolás korában megszokott, mert mint szegény szülők gyermeke lezkeadással volt kénytelen a háztartás terhein könnyíteni. Tíz évi nevelősködés és magántanítóskodás után a pozsonyi izr. elemi iskolánál 1851-ben kezdte működését, innen 1861-ben meghitták a híres pozsonyi primariskolába, ahol az a szakadatlanul fáradozik. E nagy időn át tapodtal sem maradt el a fejlődő paedagogiai ismeretek mögött s Pozsonyban mint a magyar nyelvnek egyik legbuzgóbb apostola végezte teendőit. Törekvéseit nyomról-nyomra kísérte az erkölcsi siker. A közoktatásügyi miniszter kinevezte a pozsonyi tanítóképző igazgatótanácsosává, később pedig a női ipariskola tanítójává, ahol az intézet fennállásáig működött és a miniszter nyilvános elismerését szerezte meg. 1872-ben a község megkönnyítette helyzetét és 1875-ben az által méltatta érdemeit, hogy jubiléris ünnepélyt rendezett tiszteletére. 1880-ban az országos magyar tanítóegylet dísztagjává választotta meg és mint a pozsonyi reáliskola és a felsőbb leányiskola hittantanára is sok elismerésre tett szert. Irodalmi téren is nem csekély munkásságot fejtett ki. Dolgozott kül- és belföldi paedagogiai lapokba és szorgalmas munkása volt a »Pressburger Zeitung«-nak úgy paedagogiai, mint szépirodalmi téren. Csinos képeket írt a zsidóntezsából, fordítgatott magyarról

németre stb. Mind e munkásságáért tiszteletben tartják és megbecsülik az ő legszűkebb hazájában, de elismeréssel vannak mindenfelé, ahol őt ismerik. A 40 évi törhetlen, kitartó munkájának valószínűleg méltó jutalmát fogja látni a nyugalomba vonuló. És ezt első sorban elvárhatja otthonától.

Külföldi hírek.

— **Amerikai propaganda az orosz zsidók mellett.** Az orosz bevándorlók helyzetének javítására alakult amerikai egylet végrehajtó bizottsága Weil Simont Washingtonból és Bian Gyulát Newyorkból megbízta, hogy munkálatai számára a szövetséges államokban propagandát csináljanak. A megbízottak néhány hét múlva Californiába fognak utazni és utközben, különösen a Dél-Nyugot nagyobb városaiban rövid időzésre kiszállnak, hogy a terv számára arra való embereket toborozzanak. Az utazás eredményeinek elszámolása után a központi bizottság érintkezésbe szándékozik lépni a toborzott párhivekkel, helyi bizottságokat fog alakítani és iskolákat fog létesíteni. A végrehajtó bizottság legutóbbi gyűlésén jelenték, hogy ez idő szerint már 55 helyi bizottság működik, melyek 100,000 dollár segélyadományt gyűjtöttek.

— **Ahlwardt elítélve.** A hírhedt antiszemita rektort, ki a xanteni vérvád kapcsán, mint Stöcker egyik ütő kártyája szerepelt, mint Berlinből jelentik, városi hatóságok és magán személyek megsértéseért négy havi fogházra ítélték. Az ügyész egy esztendőre ajánlott.

— **Kiew város 1891. évi deficitje.** Kiew város múlt évi mérlegét 165,000 rubel hiánnyal zárta le. E nagy deficitet kizárólag a zsidók kiüldözése idézte elő. Az összeg különben csak a hozzávetőleges hiánnyól ad számot, beavatott körök szerint a bevételekben való veszteség még nagyobb. Oroszország más népesebb városaiban a javadalmakban szintén nagy csökkenést konstatálnak.

— **Renantól új könyv jelent meg a múlt hét végén.** A »Journal des Debats« minapi száma közölte a könyv bevezetőjét, mely igen melegen emlékszik meg Calman Lévyről, a tavaly elhunyt párisi könyvkiadóról, s azt mint az igazságszeretet, vallásosság és önzetlenség mintaképét méltatja.

— **Az emberiség egy szikrája.** A »Russisch Messenger« azt újságolja Moszkvából, hogy Sergius nagyherceg rendeletet adott ki, melyben meghagyja, hogy a zsidók kiatasítása a nagy hidegek miatt egész február hó folyamán szüneteljen. A rendelet, — ha

ugyan a híre nem arra való, hogy az oroszországi viszonyokat szemmel kísérőket félrevezesse, most éppen kapóra jött. Január 26-ikán, mint annak idején megirtuk, a moszkvai zsidóság legszegényebb rétegének örökre meg kellett válnia otthonától. Hogy a megváltás milyen égbekiáltó embertelenség mellett folyt le, arról a »Berl. Tgbl.« nyomán beszámoltunk, s jelentettük azt is, hogy a vasutak a kivándorlásra kényszerítetteket nem voltak képesek tovább szállítani. Ha tehát a nagyherceg rendelete csakugyan való, — bizony az az oroszországi zsidók jelenlegi viszonyai között — az emberiség egy szikrája.

— **Személyváltozások az argentiniai gyarmatosítás vezetőségében.** A buenos ayresi »Empresa Colonisadoro« vezetésétől Löwenthal Vilmos dr. berlini tanár és Goldsmidt Arthur Hamburgból visszaléptek. Helyeikre Hirsch báró ezen társulatánál a magyar származású Roth dr. és Cullen lépnek.

— **Kitüntetés.** Schütz J. dr. prágai orvost, sok évi orvosi és humanus működésének elismerésül ő felsége a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki.

— **Egy egyiptomi zsidó tudós.** Rossi Elie dr. haláláról érkezik hír, aki az egyiptomi institut más 45 tudós társaságának volt tagja. Rossi dr. Ferrarában (Olaszorsz.) született és 28 éves korában még 1844-ben került Egyiptomba. A magdeburgi Wochenschrift, melyből e hirt átvesszük, azt írja, hogy Rossi dr. volt az első zsidó, aki Egyiptomban bey címet kapott és Mekka meg Medina szent városokban szabadon járhatott-kelhetett. A megboldogult Mehemed Alinál és az ezt követő alkirályoknál nagy becsben állott és sok tudományos munkálatra nyert tőlük megbízást.

— **Palesztina kolonizációjáról.** Bamburgs W. Boroszlóban a minap felolvasást tartott, melyet az ottani zsidóság oly tetszéssel fogadott, hogy a szentföldi gyarmatosítást szolgáló németországi »Esra« cz. egyesületnek Boroszlóban fiókegyletet létesít.

— **Az osztrák izr. siketnémák intézete** most adta ki évi jelentését, melyből megtudjuk, hogy a humanus intézet jótéteményeiben a lefolyt évben 98-an, még pedig 61 fiú és 37 leány növendék részesült.

— **Rothschild lord ajándéka.** Londonból jelentik, hogy Rothschild lord az ott épülő félben levő chebra-zsinagógának (a New Roadon) pompás ó-francia mivű frigyszekrényt ajándékozott, mely a maga nemében a legszebb volna. A lord ezenfelül két tekerces szentírással és egy igen értékes mutató kézzel lepte meg az új zsinagógát.

— **Zsidó szokás keresztény temetésen.** Londonból írják, hogy Lyon J.L. a »Daily Chronicle«-ben azt a zsidó szokást ajánlja, hogy temetések alkalmával a főveget ne vegyék le. Erre a tanácsra az ad okot, hogy azt gyanítják, miszerint az elhunyt

Clarence herceg Hohenlohe Victor herceg temetése alkalmával fővege levétele folytán fejét megtöltötte és halálát ez által siettetle.

— **Orosz kivándorlók.** Az orosz zsidóság legelőkelőbb lapja a »Woschod« Palesztinából arról értesül, hogy az ottani zsidó koloniák helyzete tarthatatlan és a telepesek visszakiváncsoznak Oroszországba. A »Hameliz« pedig Jaffából kapott aggasztó híreket, melyek szerint a nyáron kivándorolt orosz zsidók egészen megtöltötték a jaffai új zsidó kórházat.

— **Igazságügyi kinevezés.** Prágából jelentik, hogy Ungar dr. ottani tartománytörvényszéki joggyakornokot a tábor-i kerületi törvényszékhez tanácsstikrára nevezték ki. Csehországban, a forrás szerint, ily minőségű hivatalt csak az egy zsidó visel.

— **Mikor a törvényszék szigorubb az ügyésznél.** Rm. Oppenheimban a minap tárgyalták egy antisemita büntető ügyét. Az volt a vétke, hogy egy léczkerítést megrongált azzal, hogy: »Jó lesz a zsidónak a megrongált kerítés is, én antisemita vagyok!« A törvényszék az ügyész indítványát, mely büntetésül két heti fogházat ajánlott, három hétre és a költségek viselésére emelte fel. Hasonló eset már Felsőhessenben is előfordult.

— **54000 márkás alapítványt** tett Mainzban Schwarczschild L. asszony az izr. hitközség javára. A tartományi kormány az alapítványozást helyben hagyta.

— **Gyémánt lakodalom.** Ratiborban egy Gedalje nevű házaspár a napokban ülte gyémánt lakodalmát. A férj 93, a nő 90 éves. Az ünnep alkalmával alkalmi istentiszteletet tartottak, melyen Blumenthal dr. rabbi szónokolt. A beszéd alapigéje a talmudi mondas volt: »Rabbi Sérától tudakolták az ő tanítványai: Mi volt oka nagy öregségednek. És az agg mester szót hozzájuk: Házamban soh'sem voltam haragos, soh'sem vágtam az elé, aki nálamnál nagyobb volt, a szentírás nélkül négy rőfnyire sem mentem és sohasem örültem embertársaim szerencsétlenségén.«

— **Orosz kegyetlenség.** Taubin Lázár, egy ismert rigai nagyiparos — mint egy külföldi lapban olvassuk — üzleti ügyben nemrég Pétervárra érkezett; mivel azonban iparága orosz beosztás szerint a II. osztályba tartozik, amelyhez tartozók a fővárosban nem időzhetnek, megérkezése után nyomban elfogták és elolconzolták Riga felé. Hasztalan kért, könyörgött, rimázkodott, hogy a saját költségén vasuton telhesse meg utját. Rá sem hederítettek. Fegyenczekkel és gonosztevőkkel összelánczolva gyalog tette meg az utat, meg-megpihelve (?) minden fogház állomáson. Mikor így négy hét lefolyása alatt lakóhelyére érkezett, akkor vették észre, hogy a bánásmód miatt, melyben részesült, megőrült. A szerencsétlent ennél fogva nem a családi kör,

hanem az örültek háza fogadta magába, hol orvosai azt állítják, hogy állapota reménytelen. — De azért a humanizmus századában élünk.

— **Feloszlatott zsidó kolónia.** Midjianföldön az Akoba öböl keleti pontján, mint annak idején köztük, egy **Friedmann** nevű krakói keresztény bankár orosz menekülőkből kolóniát alapított. Egyik másik lap — a mainzi »Israelit« is — azt írta, hogy a kolóniát szervezőjük embertelen bánásmódja miatt feloszlatta, a »Times« azonban úgy van értesülve, hogy a 29 főből álló »gyarmat« végőrája azért ütött, mert Törökország és Egyiptom között határviellongásokat idézhetett volna elő.

Fogorvos BARNA Budapest, IV. kerület
Váci-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

Ifjabb Nagel Ottó könyvkereskedésében

Budapesten
(Muzeum-körut, a Nemzeti színházban)
megjelent és kapható:

Képeskönyv 3—6 éves gyermekeknek

A R A N Y N A P O K

Gyermekversek.

IRTA

P Ó S A L A J O S

Ára frt 1.80.

T Ü N D É R Ó R Á K

Képes gyermekversek

IRTA:

P Ó S A L A J O S

Ára 2 frt.

Képeskönyv 3—6 éves gyermekeknek.

Arany napok, Tündér órák.

Képes gyermekversek

IRTA

P Ó S A H A J O S

Ára 3 frt 20 kr.

LÖFLER fogorvos Budapest Váci-utca 25

Rendel 9—5.

Pályázat.

A székesfejérvári izr. vallásközségről f. évi május hó 1-én **600** frt évi fizetéssel egybekötött **II. kántori állás** betöltendő. Csakis tenor hangú, zeneileg képezett oly pályázók kérvé-

nyei fognak tekintetbe vétetni, kik az énekkar vezetésére és az elemi iskolában az ének tanítására képességgel bírnak. Megkívánatik azonkívül, hogy pályázó »mohel« és »sochet-ubodek vekoreh« legyen, ki egyelőre azonban csupán mint baromfimesztő fog alkalmaztatni.

Kellően felszerelt kérvények f. évi **márczius 31-ig** alulírt elnökhöz intézendők. Próba-előadásra csak a meghívottak jelenhetnek meg; utiköltségre csak a megválasztott tarthat igényt.

Székesfejérvár, 1892. február 19.

BORSODI MIHÁLY, Dr. **NEUMANN BERNÁT**,
hitk. jegyző. hitk. elnök.

Pályázat.

A békési izr. hitközségnél üresedésbe jött egy **kántor-sakter paszkener állás**, akinek jó előimádkozónak, sochet ubodek vekore és mohelnek és mint paszkener hattara-okmány birtokában kell lennie. Évi fizetés **450** frt, szabad lakás, fél sechita és a szokásos mellékjövedelem.

Pályázók folyamodványaikat feltüntetve eddigi működésüket és családi állapotukat folyó évi **márczius 20-ig** alólírothoz küldjék be.

Próbaelőimádkozásra csakis a meghívottak jelenhetnek meg, azonban a 30 forintban megállapított összeget csakis a megválasztott mint összköltségpótlékot kapja meg. Az állás f. évi május 1-én elfoglalandó.

SCHWARCZ SAMU,
hitk. elnök.

Pályáza

A nyir-bátori izr. anyakönyvi kerületben az **anyakönyvvezetői állás** 1892. évi április hó 24-től betöltendő.

Ezen állásra csak okleveles izr. tanítók pályázhatnak, kiknek a vallás és a héber nyelvben való tanításra kellő képesítésük van és a magyar és német nyelvet teljesen bírják.

Iskola felállítására esetében köteles az anyakönyvvezető az oktatást mint főtanító vezetni.

A betöltendő állással következő illetmények járnak: **400** frt évi fizetés és az anyakönyvvezetésből eredő jövedelem, mely körülbelül **300** frt.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy képesítésükről, valamint koruk, családi állapotuk és eddigi alkalmaztatásukról szóló bizonyítványaikkal felszerelt kérvényeiket f. évi **márczius hó 15-ikéig** az alulírt előjárósághoz beküldeni sziveskedjenek.

Nyirbátor, 1892. február hó 8-ikán.

A nyir-bátori izr. anyahitközség előjárósága.

Pályázat.

A gyulafehérvári statusquo ante izr. hitközségben f. évi május 1 sejtől a következő állomások betöltendők:

1. Az előimádkozói állás (שׁוֹרֵב וְקוֹרֵא), melyet csak csengő tenor hangon kívül zeneiképzettséggel is bíró pályázó foglalhat el, hogy a chorussal közreműködhessék. Az állomással évenkénti **400 forint** szabad lakás s szokásos mellékjövedelem jár.

2. Templomiszolga (שׁמֵשׁ), kinek metszőnek, (עוֹשֵׂת שׁוּמֵר) jó bassistának kell lennie, és a pénzbeszedést el kell látnia. Ezen állomással évenként **350 forint**, szabad lakás s a szokásos mellékjövedelem jár.

3. A szentegyleti szolgálai állomás (חֲבֵרַת שׁמֵשׁ) Az illetőnek a kórodában is szolgálatot kell tennie ebben a betegek ápolását ellátnia (amiért külön szabályzat szerint díjaztatik) s végre a chorusban való közreműködésre is képzettséggel kell bírnia, mely állomáshoz évenkénti **300 forint** és a kóroda épületben szabad lakás van kötve.

Pályázók felkéretnek, miszerint 3 elismert rabbitól képességi bizonylatokkal (חֲבֵלוֹת), ugyszintén fedhetlen magaviseletükről szóló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket, a családi állapot, kor és eddigi alkalmaztatásuk kitüntetése mellett, f. évi **márczius hó 30-ikéig** az alulírt elnökséghez beküldeni sziveskedjenek.

Próbaelőadásra csak a meghívottak engedtetnek, az utiköltségek pedig csak a megválasztottnak térilletnek vissza.

Gyulafehérvár, 1892. február hó 8-án.

Az elnökség:

Duldner Ignác,
hitk. jegyző.

Jónás Adolf,
hitk. elnök.

Pályázat.

A mármaros-szigeti izr. szefard hitközségben évi **600 forint** fizetés és szokásos mellékjövedelmekkel javadalmazott **kántori állás**ca ezennel pályázat nyittatik. Pályázni szándékozók felhivatnak; hogy zenei képzettségükről, eddigi működésükről, erkölcsi viseletükről, életkoruk és családi viszonyaikról szóló bizonyítványukat f. évi **márczius hó 10-ikéig** alulírtthoz küldjék be.

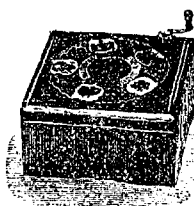
Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsájtatnak; utiköltségre csak a megválasztott tarthat igényt.

Kelt M.-Szigeten, 1892. február 9-én.

Mandel János,
hitk. elnök.

A legujabb és legjobb szabadalmazott
szikviz gépeket
folyékony szén-sav használatára ajánl
MANDLER VILMOS, Budapest
Karpfenstein u. 18.
Első magyar gyümölcszörp és gaseuse-gyár

VARJU KAROLY hangszergyáros
a komáromi kiállítás jury-tagja,
Budapest, Kerepesi-ut. 57. sz.

Egyedül jogosított készítője a szab. **üveg-oszlopszatu** hangszimbalomnak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek**, a melyeknél 15% engedményt takarítunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált i n g y e n árjegyzékét kérjük egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Kohn Arnold

gazdag sirkóraktárát
(Váczi körut 14, szemben az Andrássy-ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

zép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a czég jó hírneve.

☞ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ☜

BIEBER ANTAL
tea- és rumkereskedése
BUDAPEST,
kerepesi-ut 6. sz. a «Pannonia»
szállodával szemben,
mint kiválóan különlegességi üz-
let ajánl egyenesen importált
kinai és orosz karaván-teát

*Valódi jamaikai rumot,
Cuba- és braziliai rumot,
legfinomabb faju kávét, u. m.
Ceylon-, Cuba-, Menado-, Java-
Mocca-kávét, stb.*

Négy ¼ kilos csomaggal a legolcsóbb árak szerint
bérmentve.

Belföldi, kőbányai saját termésű és külföldi boro-
kat, magyar és francia cognacokat leghíresebb gyá-
rakkól, likőrök, kőbányai kiviteli palackcsereket, tea-sütemé-
nyeket, csokoládét francziát, Suchard stb. s sok más szük-
ségleli cikkeket a legjobb minőségben a legolcsóbb napi
árfolyam szerint.

Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve

Univ. Med. Dr. **RENNER**
vizgyógyintézete
ud apest, VII., Valero-utca 4. sz.
Az intézet, (mely az 1872-iki év óta fennáll), a
Hidrotherapia minden modern eszközeivel van
ellátva. Ugyanott a természetszerű kezelés mellett
sikerrel gyógyíthatók:

1. **A különféle hátgerinez és ideg-
bajok,** Hysteria, Hypochondria, Melan-
cholia, álmatlanság, fejfájás stb.
2. Szédülés, vértorlódás, vérszegénység,
hőszám-zavarok, **nemi bajok** és **általá-
nos gyengeségek,** midőn ezek minden
egyéb szer hatásával daczolnak.
3. Gyomorbélhurut, székrekedés, a belek
renyhése, puffadtsága, hasbeli pangása stb.
4. Rheumás bajok.

Télen igen célszerű berendezés.
Árak mérsékeltek. Prospectus kívánatra.
Beutakók és bejárók felvételnek.
TELEFON 1049. 24-9

A Pannonia gőzmalom társaság Budapest

a szükséges husvétli lisztminőségeket

a budapesti gőzmalmok eredeti lisztszámainak megfelelőleg

a helybeli rabbinátus elnöke, főlisztelendő Brill Sámuel L. ur és lisztelendő Pollák Lipót ur

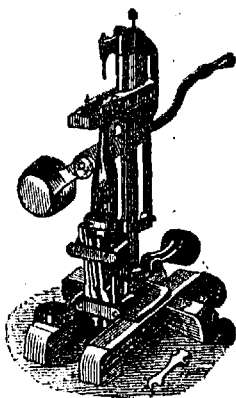
SZIGORU ELLENŐRZÉSE

mellett gyártja és szíves megrendeléseket a legjutányosabb napi árak mellett fogadatosít.

Cím: Pannonia gőzmalom Budapest.

ERDEI FERENCZ

mechanikai gépműhelye
Budapest, Hársfa-utca 24.

Ajánlja magát ipartelepek berendezésére, készít
pinczegazdászati gépeket és eszközöket, elfogad
sodronyágybetét gyárak teljes berendezését. —
Tárgyaknak tömeges gyártását stb. Javításokat
gyorsan és jutányos áron eszközöl.

BUDAPESTI BANKEGYESÜLET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

A budapesti bankgyesület részv.-társaság.

t. cz. részvényesei

az egylet helyiségében (Erzsébettér 19. sz.)

1892. évi márczius hó 5-én délután 3 órakor

tartandó

rendes közgyűlésre

meghivatnak.

Az igazgatóság.

FELFEDEZETT SZÍV.

Beszély a prágai ghetto-ból.

(10)

Irla: **AUERBACH BERNÁT.**

-- Megbocsájtottam önnek, — szolt az öreg Korn Riszlerhez, — és szívesen kérem, fogadjon barátságába. Keressen föl többször, máskor is; én, aki embergyűlölő voltam, most társaságba kívánczom, különösen olyan jóra való derék fiatal emberébe, mint ön. Hanem hogy a dologra térjünk, mondja el nekem, aki olyan nyíltan és őszintén elbeszéltem minden ügyes-bajos dolgomat, ki tanácsolta önnek, hogy az »isten légy«-et küldje hozzám, és mi uton-módon akadt ön össze az én Kuh szomszédommal?

Erre Riszler minden tartózkodás nélkül beszámolt egész életéről, sorsáról, reményeiről. Elmondta, hogy szegény szülők gyermeke, aki csak a maga keresményéből éldegél és küzködik tovább; beszélt szerelméről, terveiről, jövőjéről. Meleg színekkel ecsetelt kép kerekedett ki mindabból, amit dagadó szívvvel elfogódott hangon előadott. Az öreg csupa fül volt, és érdeklődése tetőpontra meg akkor hágott, mikor Riszler elmondta, hogy Betti leányát, akit ő oly igazán szeret, az öreg Kuh más férjhez akarja kényszeríteni. Hogy megvonaglott erre az öreg Korn ajka! — Riszler végül azt sem titkolta el, hogy Tachau Ancsel volt, ki az »istenlégy«-gyel a kellemetlen emlékeket fölébresztette.

— Mindjárt is gondolhattam volna, hogy hiszen az én viszonyomat csak az a vén ötletes bolond ismeri és az taníthatta ki önt; mert látja, épen Tachau az, akit én az ő félkegyelmű rokonának gondviselésével megbiztam. — Az ön sorsa iránt valóban nagyon érdeklődöm és azon leszek, hogy valamiképpen nyélbe ütsem. — De már az ebéd ideje is elérkezett, meg fogja tehát engedni, hogy a eseléddel tállalassak.

Az ételeket együtt költötték el, és az öreg házigazda meg fiatal vendége mentül jobban belemerültek az eszmecserebe, annál inkább emelkedett egymás hiánt való bizalmuk, kölcsönös becsülésük.

Ebéd után az agg Korn olyan jól érezte magát, mint régóta nem.

— Tudja fiatal barátom, mi járathban vagyok most? — meg akarom önnek hálálni azt, hogy barátságával és becsülésével megtisztelt. Az öreg Kuhn most otthon találjuk. Jöjjön velem, én leszek az ön násznagya és megkérem a leány kezét. Azon érvekkel szemben, melyeket az ön javára szándékozom érvényesíteni, le fogja az rakni minden fegyverét.

Kuh uram meg leánya nagyot néztek, mikor Korn Juda Riszler kíséretében benyitott hozzájuk.

— Fontosabb dologról kívánok önnel szólni, nem a mi esetapaténkról — szolt Korn a bámuló Jeremiás apóhoz — különben ami az utóbbit illeti, hát

arra rátermett embert bizott meg vele, aki az ön érdekeit olyan jól képviselte, hogy elállok minden igényemtől. Hagyjuk a fiatalokat magukra és szenteljen nekem vagy egy órácskát.

Míg a volt haragos szomszédok a mellékszobában tanakodtak, addig a fiataloknak tellett az időből hogy a váratlan fordulaton eligazódjanak és Riszler kúrtára fogva elmondta az utolsó találkozásuk óta történeteket. Aztán megnyílt a mellékszoba ajtaja és a belépő Kuh uram maga volt az első, aki avval a kérdéssel állott Betty elébe:

— Igaz-e leányom, hogy hajlasz Riszler urhoz, vagy éppen szerelemmel vagy iránta? Kuh szomszéd legalább ugy mondja.

Betti elpityeredve hajolt apja keze fölé és olyan meleg csókot nyomott rá, amilyen csak ily körülmények között elképzelhető és eltörött mécsessel szepgele, hogy ő ugyan nem tehet róla, de neki ezen a kerek világon semmiféle más férfi nem kell, hacsak nem Riszler.

— És azt nekem másodkézből kell megtudnom, ahelyett, hogy szépen megvallottad volna? — mondá az apa némi szemrehányással. — Hát hiszen én bele nem kontárkodtam volna a ti szerencsétekbe. — És ön, fiatal barátom — szolt Riszler felé fordulva, — tudja meg, hogy szívesen látom kérőül. Az eljegyzést még ma megünnepelhetjük. Hanem a főköttöt csak akkorra tartogatjuk, mikorra ön hozzájut a doktor kalaphoz. — Szószólója, az én érdemes szomszédom, késznek nyilatkozott arra, hogy tanulmányai befejeztéig szívesen viseli az anyagi terheket, ha ön önállóságáig hajlandó az ő födele alá költözködni.

Riszler szótlantul ölelte át a félreismeret Kornt és kiesorant könyei alája mellett ismét csak azt vallották, hogy nemes szívet fedezett fel.

Bizony beletelt egy esztendő, mire a fiatalok mennyezet alá álltak, de hát annak az ideje is csak elérkezett. A lakodalmat régi jó zsidó szokás szerint ünnepelték, amint azt Riszler megígérte.

Tachau Ancsel, aki a lehető legkívánatosabban jutalomban részesült, összeszedte minden találékonyágát, hogy a lakodalmas nép világéletében se feledje azt a vigasságot és magát az öreg Kornt is rég idők óta látták először mosolyogni. A fiatal párnak különben mindvégig jóembere, barátja maradt és az ő boldogságukat látva, maga is megbékült a világ sorjával. Megbékülve tért az örök béke honába és kívánságához híven leánya és az őt megelőzőt »istenlégy«-sirja között találta meg az örök nyngodalmat. — Vagyona jó részét jótékony czeleokra hagyományozta, a többit pedig a Riszler pár örökölte.

Az öreg Kuh Jeremiás még sokáig eljárógatott az »ő« ezredének kaszárnyájába, míg végre neki is be kellett vonulnia az élet kifáradt harcászainak hadseregébe, mely várja a föltámadás harsonájának megszólalását.

(Vége.) Némethöt: **Haber Samu**

Bizonyos, hogy ez a zajongó, lármázó, kipirult sok szép asszony és bájos leány, udvarlók és imádkók kíséretében, amint végigjárnak megszokott sétáikat, bókolván, kaczagva és köszönve, festői szép látvány, a kisvárosi élet hű képe. Igen, ilyen üres, léha, semmitmondó, nagyzó és feszelgő a kisvárosi élet, mindennél, sehol sem más, legalább Schwarcz Béla azt hitte, sokáig, máig.

De mintha ma másnak látná!

Érdekléssel nézte őket. Várta ezt a bájos kis arcot, visszavárta a sétából. Ki lehet? Eddig nem vette észre, pedig földije, ugy látszik.

Ebben a pillanatban családja haladt el az üvegajtó előtt s fiatal unokanővére, Schwarcz Gézané bejött hozzá, —

— Jó szinben vagy Béla, örvendek rajta.

— Jó kedvem van, Ellus.

— ?

— Megtaláltam, felfedeztem, . . .

— Ugyan ne törd magad olyan nagyon; jobb lesz, ha az egészségedre, jövődre is gondolsz. Önálló-sítanod kell magid, nőülj meg.

— Ellus, én?

— Hát ki? Jer el holnap estére hozzánk. Vendégeink lesznek.

Az a bájos kis arc ott suhant el ép ebben a pillanatban előttük.

— Kik ezek, Ellus?

— Ah érdekel? Ezt szántam ép neked. Melanie-t Klein Jeremiásnak, a bankigazgatónak a lánya. Jó parthie és szép leány. Jer el holnap, bemutatlak. Béla, ugyan ne medvéskedj. Na — egy-kettő — tehát eljössz?

— El.

A másik pillanatban már megbánta, de a szó kihalt száján és köti, kötelezi. Elmegy! Mi lehet ebből, mi veszedelem? Semmi. Elmegy, bemutatják, megismer egy szép leányt, elcséveg vele és vége.

Aznap, másnap izgatott volt. Felfedezésének örömeit ellensúlyozta a másnap esti vendégeskedés. Vágyott már túllenni rajta, vágyott erősen s vágyott utána.

Háromszor is leszakadt a keztyűje gombja, míg begomboltatta. Az izgalomtól felhevülve, érkezett meg. Persze elkésve. Ellus nem hitt már jöttében s boszus volt. Mikor meglátta, elébe szaladt, csakugy czípelte magával be a nagyszobába, egyenesen Melaniehoz. Bemutatta és ügyesen magukra hagyta őket. Beszélgettek:

— Látásból rég ösmerem önt, uram, már párszor vásároltam is patikaszerket és nem vett észre. Ön, ugy látszik, álmadozó. Hallom, hogy a könyveket és műszereit bujti. Olvastam a Pesti Hirlapban, hogy felolvasott az Akadémiában, de olyan tudományos cím alatt, hogy még azt sem voltam képes végig olvasni. Tulajdonképpen engem minden érdekel, a mi csak egy fiatal leányt érdekelhet, de nagyon sokat nem értek.

Roszul vagy keveset tanítottak. Aztán lássa . . . de ön nem figyel rám.

— Kisasszony, bámulom szája forgását. Én nem tudok beszélni. Az az tulajdonképpen csak bizonyos dolgokról. Nagyon egyoldalú vagyok. A vegytanon kívül mi sem érdekel.

— A vegytan a kedvencz tudománya?

— Az az, csakis az.

— Na pedig én ahhoz semmit sem értek. Akkor pedig miről beszéljünk, ha önt e kívül mi sem érdekl.

Béla elpirult. Érezte, hogy megfogták: zavarban volt.

— A mit kegyed mond, az engem mind érdekel.

— De az csak nem, hogy a vegytan nem érdekel?

— Az is. Meg fogom tanítani rá.

— Köszönöm. Nem kérek belőte. Bocsánat, hogy ilyen ellenszenvet mutatok iránta, de tanulni nem szeretek semmit. Boldog vagyok, hogy már nem kell tanulnom. Bizom az életben. Tanítson az.

— Ne kívánja azt, kisasszony. Az élet csak nagy fájdalmak, nehéz megpróbáltatások árán tanít.

— S aztán? Vágyom a fájdalmakra. Sohasem fájt semmim. Hadd érezzem egyszer a fájdalmat is. Képzetelemre már a vágy is hat.

Ella viszajött.

— Nos, mondá, nem zongoráznék egyet édes Melanie?

— Szívesen.

Béla visszavonult. Lázban égett. A lány beszédes szemének tüze megeste felhevült idegeit és teste vágytól remegett. Mereven figyelte Melanie husos ujjainak ugrádozásait a zongora billentyűin s mintha érezné azoknak puha finomságát, rátapadt a tekintetével. Szíve hangosan dobogott s idegesen pödörte bajuszát.

Ella hzzzáfordult.

— Tejszik?

Az csak bambán nézett reá, nem tudta, mit akar, nem értette, hogy mit kérdez tőle s önkénytelenül biczentett egyet a fejével, öntudatlanul, míg gondolatai összefutva repdestek szélső tájakig meg vissza, vissza.

Lélegzete megakadt, fojtó fulladást érzett a torján és kiment a tornácra, hogy a friss levegő felüdítse. Csak ott tért magához ismét.

(Folytatása köv.)

Lázár Béla.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése február hó végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váczi örui 23. sz.

képviselői szószeokról olyan következtetéseket vonjon le valaki, mint Stöcker?

A Busch off-esettel röviden lehet végezni. Stöckernek azt a helytelen adatát, hogy bár a gyilkosság június 24-iken (tényleg 29-ikén) történt és a helyszíni szemlét csak július 4-ikén ejtették meg, már maga az igazságügyminiszter czáfolta meg. Azt mondta ezután Stöcker:

»A zsidó sajtó azt újságolta, — nem tudom, ha igaz-e, — hogy Wolff bűnügyi biztost 700 márkával megfizették — ami nekem egyáltalán nem fér a fejembe s a mit csak akkor fogok elhinni, ha a miniszter már ráhagyja, hogy a dolog így áll.«

Valójában pedig az a tény, hogy a xanteni hitközség kifizette Wolff fenyítőügyi biztos ottartózkodási költségeit. Stöcker előadása szerint úgy tűnik fel a dolog, mintha vesztegetésről volna szó; pedig a fizetést a xanteni hitközség kénytelen volt teljesíteni, mert erre a ministeriumhoz benyújtott kérvényében vállalkozott. Egészen más kérdés, hogy helyes-e: a tettes, tehát az állami jogrend megsértőjének, kipuhatólási költségeivel a xanteni hitközséget terhelni. Említésre méltó még az, hogy a xanteni zsidók az igazságügyminiszterhez benyújtott kérvényben azért kértek fenyítőügyi biztost, hogy »a tettes, legyen az bár zsidó vagy nemzsidó, kipuhatólható legyen.«

Stöcker azt is felpanaszolta, hogy a második tanuhallgatás alkalmával, ami egészen szokatlan, mikor a korona-tanút kihallgatták, a vizsgálóbíró külön rendelkezése folytán a zsinagóga előljárót is odahívták a kihallgatáshoz.

Ez is valótlanság. Nem a második tanuhallgatásnál, hanem a helyszíni szemle alkalmával, mikor a csürről a fiut meggyilkolva találták, megtekintették, hívták oda a zsinagóga előljárót.

Ezek után pedig kiséül, hogy Stöckernek egyetlen ténybeli állítása sem igaz, bárha kicsusztatta is, hogy adatait »hivatalos személyiségtől« kapta. Különbben hogy egy folcumatban levő bűnügyi vizsgálatról egy absolute nem érdekel: személy hivatalos adatokat kapott, az is nagyon érdekes és jellemző jelenség, amely a rituális vád egy titkos rugóját időnek előtte leleplezte.

Stöcker ur, mint akárhány elődje, minden valószínűség szerint el fogja mondhatni, hogy — néha az igazság utjai is kiszámíthatlanok.

VÁGYÓDÁS

Vágyai voltak ifjú szívemnek,
Szárnnyai voltak képzeletemnek —
S halk siralommal, csendes epedve
Szívem előttel Isten! esenge:
Szálljanak évek messze repülve,
Vérfi legyek már messze kerülve,
És ne maradjak vesztve a porba!
Lépjek a küzdő férfikorba!

S férfi lettem harcuba vezetve,
S férfi lettem — holtra sebezve,
Mind mit ígérték ifjúi évek,
Mit se hagyott meg abból az élet.
Más ma ég ma bús kebelemben:
Gyermekes óhaj vágyteli bévvel —
Oh, hogy a mult már újra nem ébred,
Oh, hogy e szív már mit se remélhet!

Egykori hangok jutnak eszembe
Halk epedéssel csendes esengve,
Látom a kisedel gyermeki ágyat,
Hallom anyámat, édes anyámat,
Szürke homályban állva előttem,
Esti fohászom mondja fölöttem:
»Angyal az ágyad jól betakarja!
Sutlog az ajkam, sutlog az ajka.

Angyal az ágyam jól betakartu
Bánat az álmod meg se zavartu,
Hinni, szeretni meg sohse szűntem,
Hogyha zokogtam: újra örültem.
A mikor nyugvást adsz nekem Isten
Legyen e nyugvás, oh legyen ilyen!
Mind, a mi búsit — újra feledjem,
Mind, aki megbánt — újra szeressem!

Kiss Arnold

Magyar-zsidó családok.

Álom.

III.

Elbeszélés.

(2)

Izgatottan állott az üvegajtó előtt. Délfelé járt az idő, a városi előkelő közönség ott sétált fel s alá a gyógyosztár előtt ünnepi lassusággal. Széles, fehér, földig érő cziezával nyakukban, hangos társalgás közben mentek udvarlók kíséretében a hölgyek. A szép Schlesingernét egy nyalka huszárhadnagy kísérte. Muffját a tiszt urnak átadva, kecsesen tartotta fel uszályát és mosolyogva bókkolt az örökifju alispánnak. A Fejérlányok egyre mutogatták fogaik csillogó fehérjét. Gyönyörű fogaik voltak! A Weisz kisasszony a törvényszéki elnök kíséretében tünterőleg haladt a járó másik felén, míg anyját a fiatal főispáni titkár kísérte. Hja! Az apja a rabok élmezését bérli, s ösmeri is az urukat, a zsebében van az egész vármegye.

Stöckeriáda.

A xanteni vérvád csinálói élénken foglalkoztatják a németországi közvéleményt. Schelling igazságügyminiszter folyó hó 9-iki beszéde, melyet lapunkban közöltünk, sokkal alaposabb sebeket ejtett a népboldogítókon, hogy sem csak úgy szó nélkül elviselhették volna. Nem is tették, sőt inkább tele torokkal kiabálnak kigyót-békát; ügyész, bíró, ügyvéd, sajtó, parlament már most nekik mind »zsidó«. Csakhogy szavuknak kevés a hívője, még az antisemitákkal különben éppenséggel nem rossz lábon álló sajtó is elfordul a rémmesékonok felújítóitól és kárhoztatja áldatlan munkájukat.

A »Konservatives Vochenblatt«, melynek már a címe is elárulja, hogy nem valami nagyon lelkesedhetik a zsidóságért, legutóbbi számában a következőket írja: »Azt hisszük, hogy utját kell vágni azon individuumok munkájának, kik most magas állású férfiakra szórt gonosz rágalmak házaló tarisznyájával az országot beutazzák, s lehetetlenné kell tenni azon embereket, kiknek mozgató erői igen sötét világban keresendők és a sajátlagos antisemita furor föltételezésével még koránt sem merítvék ki.

A szabad-conservatív »Post«, mely az antisemitizmust jó szemmel nézi, hasonló értelemben nyilatkozik.

Legérdekesebb azonban az, hogy Stöcker állításait, melyeket Rickert és Munkel a porosz képviselőház f. hó 9-iki gyűlésén nagyjában megczáfolták a »J. Presse« pontról-pontra tollhegyre veszi, kimutatva róluk, hogy teljesen légből kapottak.

Azt mondta Stöcker, hogy »a zsidók az idők folyamán balhítből és fanatizmusból sok keresztényt, különösen keresztény gyermeket gyilkoltak meg, amin senki sem csodálkozik, ki azon századokat áttanulmányozta.«

Senki? Aki a századok történetét elfogulatlanul tanulmányozza, aki ismeri a tanuvallomásokot, melyeket a legszönyebb módon a kánpadon kényszerítettek ki az emberekből és ismeri a középkori igazságszolgáltatás számtalan más cítěvelődését, az nem csak kétségbe vonja ezt a rettenetes vádat, hanem kárhoztatja és megveti. Aki meg nem kételkedik benne, az kénytelen elismerni a boszorkányok és megszállt lelkek meséit, mert ugyanaz a középkori igazságszolgáltatás ugyanazon eszközökkel bizonyította be a boszorkányok létezését, mint a keresztény gyermekeknek zsidók által történt meggyilkolását. Különben P f e r k o r n, a legveszettebb antisemiták egyike »speculum adhortationis judaicae ad Christum« cz. művében a rituális vádat maga is keresztényírtelennek, »a szentírással, a természettel és ész törvényeivel ellentétben állónak« mondja. és ezen ítéletben véle jó csomó keresztény tudós osztozik.

Stöcker ezután a Bernstei-féle esetre figyelmet, melyen, szerinte, nyilvánvalóan bebizonyították, hogy az említett rabbinövendék több keresztény gyermektől csapolt vért és maga is bevallotta, hogy ezt azért tette volna, mert vallásos vágyainak eleget akart tenni. Ezt az embert beszámíthatatlannak nyilvánították, ami Stöcker szerint a legkönnyebb módja a dolog elsimitásának.

E perfid gyanúsításra elmondja a Pr., hogy Bernsteint a berlini Charitee elmebeteg osztályában való 9 havi megfigyelés után »az orvosügyek tudós-tanácsa«, mely N a s s e államtitkár elnöke alatt Virchow, Hoffmann, Bardeleben, Skrzecka, Westfahl, Kersandt, Bergmann, Pistor, Leyden, Koch, Gerhardt, Schönfeld, Olschaufen tanárokból állott, chronicus örültnek (paranoia chronica) deklarálta; valótlan, hogy az a beszámíthatatlan több kereszténygyermektől csapolt vért; keresztényről csak egy esetben lehet szó, ellenben bíróilag megállapított, hogy zsidó gyerekeken e műveletet 5 ízben vitte véghez, még pedig mindannyiszor fajtalanságból. Az meg már infernális hazugság, hogy a szörny bevallotta volna, miszerint eljárásának vallásos oka volt. Még csak hasonló nyilatkozatot sem tett, ellenben naiv süpeditésében bevallotta, hogy csak érzéki vágyainak akart eleget tenni.

De Stöcker találékonysága még evvel sincs kimerítve, a hivatalos gyorsírói följegyzések szerint még a következőket mondta:

»Mindazon keresztény-gyilkossági perekben, melyek az utóbbi időben olyan sűrűn ismétlődnek, állandóan egy dolog tűnt ki, az, hogy miután a szóban forgó ártatlanságát megállapították, vagy a pert lefolytatták, a tettes soha sem kerül elő, sem Tisza-Eszláron, sem Varsóban, sem Burgban, sem — hogy hasonló esetet említsek — Neustettinben — sem sehol; a tettes eltűnik. Hogy esik ez, Rickert ur? Mäskülönbön szokás megtalálni a vétkest, ezen perekben soha. Ha ez csak egyszer esett volna így, hát hagyján, de mindig így van.«

Erre pedig a válasz a következő: A patyasi esküdt-szék 3 hete, hogy a korfui Sarda Rubina hét keresztény gyilkosát elítélte; Drinápolyban 9 hete, hogy a musztafa pasai keresztény hente mohammedani gyilkosait halálra ítélték. Mindkettő olyan gyilkosság, melyeket a »Kreuzzeitung« utmutatása szerint az internationalis hecc-sajtó »rituális gyilkosság«ként olyan nagy lármával szellőztetett. »Varsóban« és »Burgban« nem találtak meg a tetteseket, az igaz, hanem az is igaz, hogy nem is keresték őket; mert Varsót és Burgot Stöcker ur egyszerűen belehazudta a mondokájába. Varsóban és Burgban efféle perek elő sem fordultak. És Stöcker ez ilyen semmirevaló denuntiációkkal mer a porosz képviselőház tribünjén megjelenni! A hasonlatnak idézett neustettini eset hasonlatossága is furcsa! Ha annak idején maga Stöcker is mondta, hogy »a neustettini zsidók felgyújtották templomukat«, hát bizony ez az eset hájszálnyira sem hasonlít »a keresztény gyermek meggyilkolásához«. Aztán, hogy itt sem találtak volna meg a tetteseket? Nagyon gyöngye lehet az exudari káplán emlékezése, ha megfeledezett volna a Buchholz és Geizer nevekről, melyeknek viselői a törvényszéki tárgyalás után csakhamar eltűntek Neustettinből! — Aztán Tisza-Eszlárral hozakodik elő Stöcker ur, ahol — mondja az idézett lap — a tanukat kivallatva készítették ki és hamisan eskették meg; hogy a tettes ott sem került elő. Természetesen, nem is kerülhetett, mert nem is volt. Az állítólag meggyilkolt Solymossi Eszter hulláját 1882. június 18-án Tisza-Dada mellett minden külső sérülés nélkül megtalálták a Tisza hullámaiban, melyekbe belefult. De meg ha mind ezen esetekben nem is találtak volna meg a tetteseket — hát egyedül csak ezek volnának az igazságszolgáltatás megoldatlan talányai: nincs-e ezer meg ezer analogiájuk és nem elvetemedettség kell-e hozzá, hogy belőle a